

کول سوهو

مجله بیهگ مه فتانه گشتی به له لاین
ده زگای رووشنهویری (شهفهق) بلاونه کر بهگ

شماره (١٠) شوبات (٢٧٠٩-٢٧٠٨) کوردی (٢٠١٠) میلادی

هه نوژاردنهیل هاتگ و پایهی کورد له عیراق
عیراق خوین ئه دا و دونیا خه فتهگه !!
ستراتیجیهت کورد و ره خنه ی ناحه زهیل

ددرهت هات
تا بویشم کوردم

٣٧٢

هاوپه یمانی کوردستان

التحالف الكوردستاني

بەشداری چالاك لههه‌لوژاردنه‌گان زامن سەربه‌رزیمانە

ئى ٲووزەبلەچالاكى و هەلمەتەيل بانگەشەيا دەعايەهەلوژاردنه‌گان لەسەراسەر عىراق گڤ و تىن تايپەتگ كەفتەسەتى؛ لەوەر ئەوگ ئى هەلوژاردنه‌نگ تەنيا ئەرا كورد بەلگم ئەرا سەرجهم نەتەو و تايپەيل مللەت عىراق گرتكى دىرى چوین فەرەلە كىشەيل چارەنووساز هەس ك لەچار سال ئایندهى كار پەرلەمانە يەكلاوەكرين؛ لەوانەيش راسەوكرده‌يل دەستورى ك لایەنەيل شۆفینى هانەتەما وەي راسەوكرده‌يلەمەسەلەي فیدرالى لەدەستور بىسرنە و، دەسلات هەريەيل كەمەو بگەن و لەپەك رستەتوینەم بويشم ئامانجیان لەو تەقلا وە هیزکردن دەسلات مەركەزى و لاواز و كەمەوكردن دەسلات هەريەيلەئەرا ئەوگ عىراق ئەرا جاخ جارن بووئەو و سەرلەنو و تاوانەيل كوشتن و برین و زندان و كووچ ئجبارى دژ وە نەتەوئەيل ژێردەسیان جیوہجى بگەن و خوەيان جەلو دەسلات عىراق بگرنە دەس و ئەوان ئاغا و مەردمیش نەوگەر. ئیمەيش چوور كورد ئەرا ئەوگ لەپەرلەمان ئایندهى عىراق وە هیز بويمن و دەنگمان يەكلاكەر كىشەگان بووگ و بتوینەم نوای پیلانەيل شۆفینەيل و دوژمنەيل مللەتەگەمان بگريم و كارەساتەيل گوزەبشەدوارەوئەون؛ تەنيا يەك رى هالەوئەردەممان ك ئەویش يەكپەتەي و بەكدەنگى و بەكدلى و هاوكارى و هەماهەنگى مللەت وەل سەرگردايەتیمانەتادەسكەفتەيلكووزەبشەپياريزيم و دەسكەفتەيل تازە و ئەساسى تر باريمەدەس ك گرتنترينيان جیوہجى كردن مادەى ١٤٠ دەستور دايم عىراقەك ئەگەر لەى خول يا دەورەئەو مادەو و چوورەگ لەدەستور ئیسەهەس وە بى دەسكارى جیوہجى بگريەي بيگومان فەرەلەكىشەيلمان چارەسەر بوون و توینەم گام ئەلگريم وەرەو دامەزرانن قەوارە يا كيانىك سەرۆهخوہى لە ئاینده‌گام ئەلگريم؛ بەس ئەرا ئەوگ ئایندهى خوہمان و نەوہيلمان لەى ولانەزمان بگەيم ك مەردمەگەي بيگەزوان زوور هيوچ زوانبگتر حالىيان نيوگ بايەد بەشداری چالاك و چروپريگ لەهەلوژاردنه‌گان داشتويمان و دەنگ خوہمان بيهيمەئەو قائمەك رى سەربەرزى و سەرفرازى و پەسين وە ئامانجەگەوران ئەرمان نزيكەو ئەكا؛ بەس وادەمان ٲووز ٧ ئادارە و چوہرى هيمەت گشت كوردىك دلسوژ و نەتەوہپەرس كەيم.

سەر نويسەر

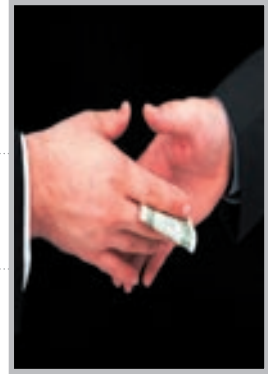

GULL SOO MAGAZINE

گول سوو

مجله‌یەگ هەفتانە گشتیە لەلاین دەزگای رووشنەویری
و رەسائەن كورد فەیلی(شەهەق) بڵاوەكەریەگ

شماره (٦٠) شوبات (٢٧٠٨-٢٧٠٩) كوردی (٢٠١٠) میلادی

38

**گەناتەكاری ئیداری و سیاسی
و نابووری دیاردەي تازەيگ ئە
عیراق نیە بەلگەم ریشە.....**

36

**ساتیا ساي بابا، راپەر دینی
و فەیلەسووف و شاعر هندیەیلە و
لە ٢٢ تەشرین دویم.....**

04

**وہل دەس وەپی کردن هەلمەت
پروپاگاندە يا دەعايەي
هەلوژاردن ئە يەكەم.....**

- ٦ ٲەيوەندیەيل هەولێر و واشنتۆن گامیگ وەرەو پيش
- ٨ ئیدارەي سەرکەفتگ یەعنی دیموکراتی سەرکەفتگ
- ١٠ کەي فامن سەدام دیکتاتور بوی؟
- ٢٠ لە ٲووز ئالانتاین چه کردید؟
- ٢٤ شناسنامەي عیراقی لە ٲرگەیل دەستور مەرکەو بان کاغەزە
- ٢٨ رەسائەن پەیمانەيگ هوشیارەو کردن و خزمەتکردنە

سەر نويسەر
عەلی حسین فەیلی
بەرئۆهەر نويسان
ماجد سویره‌میری
دەستەي نويسەرەيل
جەمال ئەركوازی
ئاراس جواد
سارا عەلی
نسرین میرزا
ئارام حەسەن

ئامادەکردن هونەری
لەيس عيسا ئیبراهیم

Tel:
07901373702
7403411
8836604

gullsoo@shafaaq.com
نرخ ١٠٠٠ دینار

خاوەن ئمتیاز دەزگای رووشنیری و راگەیانندی كوردی فەیلی(شەهەق)

هه لوژاردنهیل په ره مانى... به شدارى كردن و ئهرك

وهل دمس وهپى كردن هه لمته پرؤياگه ننده يا دعايه هه لوژاردن له يه كم سعاته هيل رووژ جومعه ۱۲ شوبات سال ۲۰۱۰، هه رچى قهواره و فراكسيون و هه فالبه ندى يا نتلافه هيل عيرافى رشپانه ناو جاده و مهيدانه هيل ناو شار و دميشت و هه تا ناوايپه گانيش و ههركهسى له لاي خوهيهو، و دگوروى تواناى مادى و دهسلات سياسى و هه تا زووردارى خوهيشيان، خهريكن وه دهيان جوور جياجيا پرؤياگه ننده يا دعايه ئهرا خوهيان كه ن، ئهيهيشه به شيكه له وهه قه ك دهستور هه ميشه يى و قانونه هيل و ريمنايپه هيل كؤمسيون بالاي هه لوژاردنه گان زامنى كرديه و ديارده يگ شارسانى كه موينه يه له ناوچه يگ ك بويهسه كان رژيمه هيل ديكتاتورى و تهكروه وه دريژى

تاريخ كوينه و هاوچه رخ رووژه لات ناوړاس و زووبه ي و لات هيل جهان سييم. وهتايپه تى له عيرافى ك تا سال ۲۰۰۲ خاوه ن پيسترين و درنده ترين رژيم ديكتاتورى و تاوانبار و دژ وه ئاده ميزاد بوى و نه خشه ي ولات پرتاوان كرديوگ.
چشتيگ ك په يوه ندى وه مهردم كوردستانيشه و داشتووك ئه وهسه، ك ئى پرووسه ي هه لوژاردن ئيجاره تايپه تمه ندى ديرىگ چ له ناو خود هه ريم كوردستان و چ له ناوچه هيل داوپياگ و چ وه نسبت كورد هيل ناوړاس و باشوور ولات.
ئه وهگ نووه له هه ريم كوردستان ئه وهسه ك پرووسه ي ديموكراسى پيشكه فتن گه ورايگ وه خوهيه و ديه و ئه و نازاديه، ك له

**چشتيگ ك په يوه ندى
وه مهردم
كوردستانيشه و
داشتووك ئه وهسه،
ك ئى پرووسه ي
هه لوژاردن ئيجاره
تايپه تمه ندى ديرىگ
چ له ناو خود هه ريم
كوردستان و چ له
ناوچه هيل داوپياگ و
چ وه نسبت كورد هيل
ناوړاس و باشوور
ولات.**

ديريگ ئهرايان، له وهر ئه وه بايهسه تهمام هيزه هيل و لايه نه هيل سياسى كوردستانى كارا له ي ناوچه هيل بهرزه وه ندى بالاي نه ته وه يى و كوردستانى بنه نه وهرچه و، و له هوير تهسك حزبايه تى و لايه نى دويره و بكه فتن و گشت تواناگان بخره گه ئهرا وه ده سه اوردن گه وراترين دهسكه فت و ئه وه نسيات بكن ك كوردستانيه ت ئى ناوچه هيل سى و دو نه يريگ و پيلان ناحه زه هيل پويچه له و بكن.
دويا ته وهرمان ئه و كوردستانيه يله گريگه وه، ك وهتايپه ت له به غدا ژيه ن و ئينجا ئه و پاريزگ اگان ناوړاس و باشوور يا جنوب ولات، ليست و لايه نه هيل كوردستانى له ي ناوچه هيل وه هه مان شيوه ي ناوچه هيل داوپياگ بايهسه ئه وپه ر هه ول بيه ن ئهرا ئه وهگ بره سنه لاي تهمام كورده هيل ئه ي ناوچه هيل، تا بتويه ن په يوه ندى وه پييان بكن و نه هيل دنه گه هيليان له كيس بچن و بوونه نسيو لايه نه هيل گتر ك وه ئه وپه ر توانايانه وه داوه زيانه سه مه پدان و گشت جووره فشاريگ وه كارتيره ن ئهرا كيشان ئى هاوولايه يله وهره لاي خوهيان و خهريكن بازرگاني وه كيشه هيل ملله ته گه مان كه ن و خوهيان كه نه خاوه ن كيشه هيل ك بايهسه خوه مان خاوه نى بويمن و نه ف له و په نده خوه مانيه وهر يگريم ك ئويشيگ : كورد باوان كورده، وه ل بايهسه ناماده يى يا حوزوور له ناو جهرگه ي ئه و ناوچه هيل داشتويمن ك چه ناى چه ن ساله تووز پشتگوش خستن و ئه مان كورن نيشتيه سه سه هريان و وه دس گروگره فته هيل گه ورايگه و نالن و هيمان وه ساديه ي ترين هه فته هيل خوهيان نه ره سينه له ژيانىگ كه رامه تدار ، ك بتويه ن پر وه دم بويشن ئيمه كورديمن و شه رميان نايگ له شاكامى كردن لايه نه هيل ركابه ر يا منافس ك هه ميشه هه ولده ن لايه ن دىنى و مه زه وى وه شيوه ي وه ختيگ وه كاربووه ن و وه ختى بنيشنه بان ته خت دهسلات وه كورده هيل بويشن : بچن ئيوه هه ريم كوردستان ديرين و خاوه ن خوه مان ديرين جوور ئه وهگ له نه زمونه هيل وهرين وه چه و خوه مان ديمنه ي و تويشى هاتيمن.

ليست ولايه نه هيل كوردستانى بايهسه ئه وه بخره وه وهرچه و دهنگه ره هيل كورد، ك، ئه گه ر مهردم له ولته هيل پيشكه فتگ رووژاوا و ئه مريكا جوور هه فيگ تاكه كه س له هه لوژاردن به شدارى كه ن ئهرا ره سين وه هه فته هيل خوهيان، ئه وه بايهسه دهنگه ره هيل خوه مان به شدارى كردن له هه لوژاردن وه ئهركيگ نه ته وه يى و نيشتمانى بشمارن، چوينكه ئيمه ي كوردستانى هيمان وه تهمام هه فته هيل ئاسايى و ره واي خوه مان نه ره سينه، ك له دهستور هه ميشه يى كه فته سه دهسمان، و بايهسه قورسا يى و پايه و شوون بته ويك له ناو په ره مان هانگ په يا بكه يمن تا لاي كه م هه ر نه وگ، دويم ليست بويمن و ئه وه دهسكه فته يله له كيسمان نه چن و هه ول وه فته لامانيش چروپه تره كه و بكه يم ئهرا ره سين وه تهمام هه فته هيلمان.
وه ل ئه وگ له يرا باسى كرديمن ئوميد ئه وه يشه كه يمن ك پرووسه ي هه لوژاردن ئى جاره له كه ش و هه وا يگ سه قامگير و له بار ئاسايشى يا ئه منى خاسيگ و وه گشت رووشنى و شه فافيه ته وه و وه ناماده بوين چاوديره هيل جهه انى و هه ريمى و نه ته وه هيل يه كگرتگ وهر يبه و بچوو ئهرا زامن كردن سه ركه فتن ئى پرووسه ي شارسانى گه ورا ك شايشته ي ملله ته هيل خاوه ن سه روه رى و كه رامه ت نيشتمانيه يه و گومانيش له وه نييه ك ملله ت عيرافيش شايشته ي ئه ي شه ره فه سه .

چوارچيوه ي قانونه هيل ناو خوه يى كوردستان دابين كراس، هيشته گه ژيان سياسى و كوومه لايه تى هه ريم جوور يگ له ره سين وه خوه يه و بوينىگ ك زمينه خوه ش بكه يگ ئهرا فره جوورى و په يا بوين ئوپوزيسيون يا معاره زه ي سياسى، ئهيه يشه له ناو خود كوردستان خزمه ت ره سينه گه تهمام چينه هيل جياجيا ي كوومه لگاي كوردستانى و به لگه يا ده ليلىگ حاشاهه لنه گره ئهرا راسگوويى سه ركرديه تى كوردستانى له هه لوژاردن و په يره وى كردن راسكانى سسته م ديموكراتى، دوير له وه كارهاوردن دهسلات و زوور ئهرا كؤنترؤل كردن و تاپووكردن دهسلات ئهرا لايه نيگ يا دولايه ن دياريكرياگ له كوردستان، ئهيه يشه تين گوپ خاسيگ خه يگه پرووسه ي سياسى و ئوپه راسيؤن ديموكراسى.
ته وه ر دويمه مان ئه و ناوچه هيل كوردستانيه گريگه وه ك له هه ريم كوردستان داوپايانه و ئه و ناوچه هيل هه ستيارى يا حساسيه ت گه ورايگ ديرن و هه لوژاردنه هيل ئيجاره جوور يگ له چاره نويسه سازى

ئیداره‌ی سه‌رکه‌فتگ یه‌عنی دیموکراتی سه‌رکه‌فتگ

عەباس عەبۆد

له وهختیگ دهزگای ئیداری له‌عیراق فره کویه‌نه‌س وه‌ل له سه‌رتای ساله‌یل شه‌سه‌گان سه‌ده‌ی گۆزه‌شته تویش ناسه‌قامگیریه‌یل سیاسیگ هات و رووژ له‌دوای رووژ له‌وه‌راوه‌ر که‌رت یا ق‌تاع تایبعت دويا که‌فتیاد. کاروده‌سه‌یل حکوومه‌ت و نزیکه‌یل ده‌ولت وهره که‌رت یا ق‌تاع تایبعت روی هاوردن تویه‌نستن ده‌زگایل و ناوه‌نده‌یل و کارخانه‌یل ک رووژيگ دارایه‌یل ده‌ولت بوین بسین. دوياکه‌فتن ده‌زگای ئیداری له‌ولات له‌وه‌خت جه‌نگ عیراق وه‌ل ئیران وهر‌دوام بوی و له شوونیش گه‌مارۆ یا حسار نریا بان عیراق ک له‌ی وه‌خته‌ناست یا مسته‌وای ژیان و کوومه‌لایه‌تی کارمه‌نده‌یل ده‌ولت شیویا. کارمه‌نده‌یل ده‌ولت له‌ی وه‌خته‌تویش سه‌ختیه‌یل فره‌یگ هاتن و نه‌تویه‌نستن وه‌شیوه‌ی راسیگ کاره‌یل و ئه‌رکه‌یل خوه‌یان جیوه‌جی بکه‌ن و به‌شیگ له‌لایه‌ن ئه‌ی ده‌ره‌فته‌ته‌وه‌کار بردن و پۆست یا مه‌نسه‌به‌یل خوه‌یان ئه‌را به‌رژوه‌نده‌یل تایبعت وه‌کار بردن و که‌مه‌که‌مه‌پۆست یا مه‌نسه‌ب ئیداری له شوون ئه‌وه‌گ ئه‌را خزمه‌ت وه‌کوومه‌لگا و نیشتمان وه‌کار بووریه‌یگ بویه‌نامپ یا ئه‌داتیگ ئه‌را وه‌ده‌سه به‌رژوه‌نده‌یل تایبعت . له شوون رمیان ده‌سلات سه‌دام ک غه‌له‌ته‌یل فره‌یگ وه‌جی هیشت توانای ده‌زگای ئیداری خراوتره‌ی بوی ک نه‌تویه‌نست له‌نیسان سال ۲۰۰۲ وه‌شیوه‌ی پاک و پ‌سپۆرانه‌ی خاسیگ ئیداره‌ی ولات بگریگه‌ده‌س و له‌پ‌پ‌چوانه‌ی ئیداره‌یل وتوانای جه‌هانی ک ده‌سمیه‌ت ولاتیان دان ئه‌را پ‌شکه‌فتن جوور ئیداره‌ی ولات یابان ک بویه‌بایس پ‌شکه‌فتن ئه‌و ولاته‌و پ‌پا کردن شوون به‌رزیگ له‌ناونی ولاته‌یل پ‌شکه‌فتن وه‌ل ئیداره‌ی عیراقی بویه‌سه‌نگیگ له‌بان ده‌ولت و حکوومه‌ت وه جووریگ شماره‌ی کارمه‌نده‌یل ولات فره‌وه‌ل توانایه‌یل که‌متره‌ی بوی ته‌دریب خاسیگ ئه‌را کارمه‌نده‌یل نه‌نجام نه‌گرت و ئه‌و که‌سه‌یه‌ل که‌لکاریان پ‌سپۆر بوین دویره‌ی خریان و ئه‌و که‌سه‌یه‌ل که‌ ئه‌را پارت یا حزبیگ گله‌و خوه‌ن له شوونیان جیگیر کریان و ریکخریاوه‌یلیگ له‌ناو ده‌زگایل و دائره‌یل حکوومه‌تی دیاری کریان ک ته‌قالا که‌ن ئه‌را به‌رژوه‌نده‌یل تره‌کیگ وه تایبعت له‌ده‌زگایلیگ ک وه‌به‌رژوه‌نده‌یل گشتی په‌یوه‌ندی دیرن جوور وه‌زاره‌ته‌یل بازرگانی و کاره‌با و نه‌فت و ده‌زگایل تره‌ک له‌حکوومه‌ت . له‌نه‌تیجه‌یل گویریان دیموکراتی ئه‌وه‌بوی ک ئیداره‌ی عیراق له بارووه‌زع سه‌خت خوه‌ی ئالشته‌ی بوی و وهره‌ی نه‌رمی ک‌پشیا وه‌ل ئه‌ی نه‌رمی دیموکراتی عیراق بویه‌بایس شیویان بارووه‌زع ولات وه جووریگ کارمه‌نده‌یل عادی ره‌سینه‌پۆست یا مه‌نسه‌به‌یل وه‌زیر یا وه‌کیل وه‌زیر ئه‌وه‌یش له وه‌ختیگ نه‌تویه‌نن جوور سیاسیگ ره‌فتار بکه‌ن. گشت بایه‌د بزانییم ک ولاته‌یلیگ ته‌قالا که‌ن ئه‌را سه‌رخستن زیاترین ئه‌ندازه‌ی دیموکراتی و ئازادی له‌لایگتره‌ی ته‌قالا که‌ن ئه‌را دامه‌زرانن ده‌زگای ئیداری ریککه‌فتن تریگ تا توانایی و تاقه‌ت زیاتریگ داشتوود و وه‌گوره‌ی قانوون کار بکه‌یگ ژینگه‌ی سیاسی و کوومه‌لایه‌تی خاسیگ ئه‌را جیوه‌جی کردن دیموکراتی و ئازادی دیاری بکه‌یگ.

نه‌چن خاسه، وه‌ل وه‌لای ئه‌مریکاوه ئمروو فره‌ گرنگ یامومه‌ گشت تاکیگ ئی عیراقه به‌شداری له پرووسه‌ی سیاسی عیراق بکا، چوینکه لای ئه‌وان وه شیوه‌ی ره‌سمی حزب به‌عس لاوری‌اگه . ئه‌وه ک ئه‌مریکا توایگه‌ی، ئه‌وه‌سه ک دوباره باوو‌زه‌گه نه‌چووگه‌وه ئه‌را سه‌ختی و خال سفر له عیراق، وه تایبعت له روی ئه‌منیه‌وه ، چوینکه ئه‌مریکا له‌یوا بریار یا فه‌راره تا کووتایی سال ۲۰۱۱ گشت هیزه‌یلی بکیشیگه‌وه . ئمجا ئه‌گه‌ر ئیسه پرووسه‌ی سیاسی بشیویه‌یگ ئه‌وه بووگه ئشاره‌ی ترسناکیگ ئه‌را ئه‌مریکا وه‌ک ئه‌فغانستان، چوینکه ئه‌فغانستان له شوون ۹ سال رووژ وه رووژ روی له خراوی ئه‌کا و هویچ خاسه‌ویوینگی له‌تی نیه، ئه‌ویش وه‌جووریگ ک فره‌یگ له‌ولاته‌یل به‌شداری بوی له هیزه‌یل ئیساف تاقه‌تیان نه‌مه‌ندگه‌و ئاشکرای ئه‌وه کردنه ک هه‌ولداین وه‌ل ئه‌فغانستانا هویچ فایده‌یگ نه‌یریگ و دیموکراسیه‌تیشی وه که‌لک نیایگ ، له‌وه‌ر ئه‌وه جویر به‌راورد یامقارنه وه‌ل ئه‌فغانستانا، عیراق فره‌ پ‌شکه‌فتن له‌بان گشت ئاسته‌یل ژیان، له‌وه‌ر ئه‌وه وه‌لای ئه‌مریکاوه بریاره‌گه‌ی پرس وپرسکاری و دادوه‌ری له‌وه‌رجه گشت لایه‌نیگ ئه‌را ئه‌مریکا بریاریگ ترسناکه، چوینکه واقع عیراق لای ئه‌مریکا ئاشکراسه ک کوردیل چه‌ توان یا شیعه چه‌ توایگ ؟ بیگومان ئه‌وه‌یش مینیگه‌وه عه‌ره‌ب سونیه‌و خاس زانیگ ئه‌وانیش چه‌ توان، وه‌ل ئاشکراسه ک ئه‌مریکا سه‌د له‌سه‌د وه‌ل داوای هویچ پ‌یکه‌ته‌یگا نیه، به‌لکوو ها وه‌ل مقه‌یه‌تیکردن بالانسه‌گه‌و نه‌شیویه‌یگ، هه‌ر له‌وه‌ر ئه‌وه‌یش وهرگری یا دیفاع له دویره‌ی خریاگه‌یل هه‌لو‌زاردن ئه‌کا نه‌ک له به‌عسیه‌یل.

ماوه‌ی ۲۵ سال وه شیوه‌ی ئاشکرا و ره‌سمی یه‌ک حزب له عیراق بوی ، گشت دامه‌زریاگه‌یل سیاسی و سه‌ربازی و ئه‌منی و ئیداری عیراق له ته‌وق سه‌ر تا په‌نجه‌ی پایان بایه‌سه به‌عسی بویتان و هه‌رکه‌سیگ وه ئاشکرا ئنتماکردن ئه‌را حزب به‌عس ره‌ته‌و بکرداگ، ئه‌وه بیگومان یه‌کسه‌ر په‌لکیش زندان کریا و سزای خوه‌ی وه‌رگریاگ، وه سه‌ده‌ها جاریش ئه‌و سزا ره‌سیاگه مه‌رگ. گشت ئه‌و حزبه‌یله ک له عیراق بوین یا ئه‌وه‌سه له به‌ره یا جه‌به‌یگ جه‌نگ خویناوی بوین وه‌ل حزب به‌عسی یا ئه‌وه‌سه له ده‌یشت ولات بوین و ده‌نگیان وه زه‌حمه‌ت ره‌سیاگه ولات. معنای ئه‌وه‌سه ماوه‌ی ۲۵ ساله گشت ئه‌و که‌سه‌یله له مه‌یدان ئیداری و سیاسی و سه‌ربازی ره‌سینه، له مه‌درسه‌ی به‌عس په‌روه‌رده بوین، بیجگه به‌شیگ له کورد و شیعه نه‌وگ ک وهرده‌وام له بان خاک عیراق چالاکی سیاسی و روی وه روی بوینه‌وه داشتن. ئمروویش وه‌ختیگ لوجه‌ی پرس و پرسکاری و دادوه‌ری شماره‌یگ له فه‌واره‌ی سیاسی و کاندیدکریاگ له به‌شداریکردن پرووسه‌ی هه‌لو‌زاردن دویره‌ی خه‌یگ، ئه‌را ئیمه‌ی کورد کاره‌گه دو سه‌ریه یه‌که‌میان وه‌ک لایه‌نیگ تاریخ تاوانه‌یل به‌عس دوشمنیگ سه‌ره‌خت ئیمه بویه، وه‌ل واقع ئمروو به‌عس وه‌مه‌عنای سونی عه‌ره‌ب، ئه‌وانیش وه‌ک یه‌کم وه یه‌که‌رسین جوگرافی ئه‌وه‌نه دوشمنان نه‌ون و ئه‌وه‌نه ته‌نگه‌تاو نه‌کریه‌ن و ، وه‌لای تون و تیژیا

ئه‌مریکا و مقه‌یه‌تی کردن هاوسه‌نگی

شادمان مه‌لا حه‌سه‌ن

که‌ی فامن
سه‌دام
دیکتاتور بوی؟

مه‌هدی مه‌جید

کە ی فامن سەدام دیکتاتور بوی؟

مه هدی مه جید

له دریزی و دخت و سه رده مه یل راسیگ ناشکرا بوی ک بی دهنگی و نه فامی ملله ته یل دو سه بهب سه رده کی سه ره لگرتن و و مردوامی دیکتاتوریه یل و زالمه یله. بریگ له ولاته یل رووژناوا و ولاته یل رووژه لات توانستن له ی راسیه ناگاداره و بوون و پیش بکه فن و گه شه به ییا بکه ن و بتوانن نزام دیموکراتی له بان بنه وای نازادی و دادوهی و دوبر له زۆلم و دیکتاتوریه ت ریک بکه ن وه ی عه رب نه توانستن نه ی راسیه فه بوول بکه یگ و به فامیه گی وه ی خاتره که فته ژیره س حاکمه یل و دیکتاتوریه یل . وهرجه چنه یگ عه ی حه سه ن مه جید ناسریگ و عه یل کیمیاوی له سیداره دریا نه ویش و هتومه ت نه و تاوانه یله ک دژ یا زد ملله ت کرد نه نجامیان داس و شار هه له به ی شه یید له سال ۱۹۸۸ و هچک کیمیاوی بوردومان کرد. له سیداره داین عه ی حه سه ن مه جید بویه بایس خوه شحالی لایه نگه ره یل نازادی و دادوهی له گشت لای جهان بیجه به ریگ له عه رب. نه وانه جوور گشت جار ک هوکاره بویه خوسه ی سه رده م سەدام خوه ن و مه یل دیرن نه را نه و و دخته عیراق گله و بیه ن و ته نیا نشاره ت کهنه سه رکه فتنه یل پارت به عس گووره گوور و ه جووریگ نه گه ر سه ردان فیشتر سایت یا مه و فعه یل نه نته رنیته ی و رووژنامه یل و مه جه له یل عه ره بی بکه یم دوینیم ک زه سم سەدام و عه یل کیمیاوی و سه رکه ره دیل به عس وه ل قسیه یلیان و دروشم یا شاره یلیان په خشه و کریاس. نه و ده سه که فتنه یل سەدامه ک عه رب وه یی نشاره ت که یگ له سه رتاو له زه رد خوه یان و دویره و که فتن عیراق له گوومه لگای عه ره بی و بی پویلی عیراق و ته نگه سه ی هاوولاته یل عیراقی بوی . سەدام بویه بایس شیویان بارووه زع ولاته یل عه رب هاوسای خوه ی و تا نیسه یش شوونه واره یل نه و ده سلته داری دیکتاتوریه له مه یدان عه ره بی مه نگه ک جوور ده سه که فتنه یل سەدام گووره گوور زاننه ی. جهنگ و ناکووی و فتنه و کینه ت له ناوئی عیراقیه یل و کوه یته یل له یه کلاو له لایته و له ناوئی عیراقیه یل و ئیرانیه یل و له لایته له ناوئی عیراقیه یل و سووریه یل و له کووتایشه و له ناوئی عیراقیه یل خوه یان گشتیان له ده سه که فتنه یل سەدام گووره گووره. به یل یانه بریگ له ده سه که فتنه یل فره گه ورای سەدام و پارت به عس گووره گوور نه را عه ره به نیسه پرسیار که یم نه را وه خاتر سەدام دیکتاتور گیره کهن و خوسه خوه ن. نیسه و دخت نه و سه ک عه رب بایه د له چوارچیوه ی هویری دویاکه فتنگیان دهرچن و له توند ره ی و زۆلم و دیکتاتوریه ت ده س بکیشن و وهره نازادی و ئنسانیه ت و دادوهی روی بارن نه گ هه ره له بان هویر دویاکه فتنگیان بمینن ک بویه سه بایس بیزاری گشت جهان له عه رب و کوومه لگای عه ره بی

جیاوازیگ له ناوئی پیاو ده ولته ت و پیاو حزب و جوور نه بریگ به لکه م پارت گرنگی خوه ی دیریگ و له بان بارووه زع سیاسی له ولاته یل دیموکراتی کاریگه ری نه یگ ک رکابه ری له ناوئی پارتیه یل و هیزه یل سیاسی زیاتره و بوود تا بتویه نن له ریگه ی راس و دروسیگ بره سه ده سلته ت و ده زگایل ده ولته ت. بریگ له دوشمه نه یل عیراق ته قالا که ن ک نه ی دیدگای غه له ته یگ له باوه ت خه ته ر پارتیه یل په خشه و بکه ن و نیشان بیه ن ک فره یی پارتیه یل بووده بایس و دردوامی ناکوویه یل. ئیمنه نعه راف که یم ک بریگ له نه نده مه یل پارتیه یل غه له ت فره یگ نه نچام دهن وه ی وه و مه عنا نیه ک گشت پارتیه یل غه له تن هه مه یش غه له ت یه کیگ له لایه نه یل سه رووه خوی وه ی مه عنا نیه ک ریگه ی سه رووه خویه یل غه له ته و رده ی بکه یم وه چشته یل بویچیگیگ نه بایه د بوونه بایس له وهرچه و نه گرتن دیدگایل راس و گامه یل گشتی ک

نیشانه ی به رزی ناست یا مسته وای هویر ئنسانه. نه نده م پارتیگ و دختیگ ره سیگه شوون به رزیگ له ئیداره ی حکومه ت نه ویش له ریگه ی که نال یا فه ناته یل دیموکراتی راسه فینه مه سئولیه ت فره گه ورایگ ها ده سی و بایه د وهره و نیشتمانی په روره یگ کار بکه یگ و له باوه رده یل حزبی به رزه وندیه یل حزبی دویری بگریگ و جوور پیاو ده ولته ت کار بکه کیگ ک گرنگی ده یگه دامه زرانن ده ولته ت و زامن کردن ناینده ی. ته نانه ت نه گه ر به رزه وندیه یل حزبه گه ی وه ل به رزه وندیه یل نیشتمانی جیاوازی داشت بایه د گرنگی بیه یگه به رزه وندیه یل ده ولته ت. به ی له یواسه ک ئنسان نیشتمانی په روه ر ره سیگه پۆست گه ورایگ ته قالا که یگ نه را به رزه وندیه یل نیشتمانی و نه و دخته سه ک پارتیه گیش جوور پارت نیشتمانی په روه ریگ له ولته ت ناسریه یگ و شوون بته ویگ له په ره لمان و گشت لای ده ولته ت په یا که یگ.

پیاو
ده ولته ت و
پیاو حزب

ولایت قهزا و قهدهر

جه مال ئهركه وازه

چهنیگ خوهشه ولاته گهد له گشت لایگه وهنموونه یگ بووگ له جوانی و نارامی و سه قامگیری، چهنیگ خوهشه ولاته گهد هویج گرفتگی نه یاشتووگ و، وهبی ترس و لهر زده رودیشت بکهید و قایی ماله گهد واز بووگ و کس نه تویه نیگ زهفر نامهردی له لید باریگ و تالاند بکه یگ، چهنیگ خوهشه جادهیل شاره گهد شه و هکیان ته نیا گلوپ ترافک لایت بالادس بووگ و رنگ سهوز و قزمه گه ی حوکم بکهن، چهنیگ خوهشه خرمه تگوزاری پاک و پرچیگ دس برهس نیگه ههر شوونیگ له ولاته گهد ک کریاسه بیلدان و شاره مه گهس، چهنیگ خوهشه ناوهدانی شوون کاولکاری پرپه بکه یگ و گه ناته کار وه سزای خودی برهسیگ و دز و جهرده یشت دادگایی بکریه و کسه یلیگ حوکم ولایت بکهن وژدانیان ژنگن نهوگ و دویر بوون له زالکردن تایفه یگ له بان تایفه یگ تر و چینگی له بان چینگی تر. بیگومان نهوگ دووس ولایت و خاک و نیشتمان خودی بتوایگ، خودشی نیه تیه یگ ولاته گه ی بووگ مه یدان جهنگ و مرافه و کیشمه کیش، نیه توایگ خوین برشیه یگ و رووژانه دنگ ته فینه وهی جوور او جوور بژنه فیگ و کارسات دلتنه زن روی به یگ، وهی و هداخه و هجویر نهوگ ئاشکرا و دیاره ولایت ئیمه ههر له سره تاتی دامه زانیه وهتا رووژ ئمروو ئوخه یگ له سای نازادی و سه رفرازیه وه نه کریاگه و هه ناسه یگ خودشی له سای ناسوودهی هه لئه کیشایمه و جویر غه رب له ی ولاته ژایمه، له وسا تا ئیسه حوکم وه دس کسه یلیگ بوینه مه یل دیمو کراسی دشته نه یشت حه ز له باس دیمو کراسی کردنه، هویچ کامیان کار خه یریگ نه کردن دل مه ردم ولاته گه یان وه ژیان هاو بهش و ناشتیانه شاد بکهن. ولاته یل داگیر کهریش هه میسه له سه نگر بوینه ئهرا نزیکه بووین و زال بوین له بان خه یر و بهیره گه ی و له ژیر سیاست خودیان هیشه نه حوکمدار ولاته گه په یره وه رفمانیان بکه یگ و ههر وه ئه قلیان خه سنه. دی نهوگ به دبه ختی و دهرده سهری بویره روی له ولاته کردگه و شوونه وار خراو هیشه سه جی، کسه یگ نهویه دلسوزانه و مه ردا نه خزمه ت وه عیرافه گه ی بکه یگ و بویشیگ با ولاته گه م بکه مه نموونه یگ له خوه شه گوزهرانی و ژیان برایانه له ناوینی گشت چین ولایه نه یل کوومه لگا، وهی خوه شه ختانه به شیگ له ی تارادیگ مه شق نازادی کهن و تویه نیم بویشیم ناوچه ی نارامیگه و له روی ئه من و ناسایشه وه گام خاسیگ ناگه و ئه زموون جوانیگ دروس بوینه له لایان ک ئه ویش به شه گه ی هه ریم کوردستانه و ئومیده واریم به شه یل تر ولاته گه چه و له ئه زموونه گه ی بوورن و نهف له ی وهریگرن. وهنا له یوا نهوگ و له یوا نه کریه یگ، نهوئی ولاته زیاتر روی له شیویان که یگ و هویچ پیشه فتن خاسیگ وه خودیه و نه یوینیگ و دی بووگه هه رکه را خودی و بووگه ولایت (قهزا و قهدهر) و کونترۆل کردنی سته مه، وه تابه ت دس دهرکی و تیرۆریش له تی وهرده و امه و گورز کوشنده ی خودیان دهن له هه نکل عیرافیه یل بی تاوان، ئمجا له ولایت قهزا و قهدهریش بایه سه بیس چوار سه عات پاد له رکاو بووگ و ناماده ی خود وهریگرید و له ههر لایگه وه دیکه لیگ هه لئسا فه رسه خیگ دویره بکه فید، دی وهی جوورده رفه جار ههس دهسه و دوعا و سه ییم و له خودای گه ورا لالکیه یمه وه له قهزا و به لای خراو دویرمان بکه یگ و تویشمان نهوگه تویش کارسات و رویداگه یل له ناکاو.

کوومه لگای مه ده نی و داوریان وهل هاوولاتی

عه دنان شیرخان

له عیراق ههر چه ن وهخت جاریگ هه رشیلیگ کریه یگه بان ریکخراوه یل کوومه لگای مه ده نی و نهی کاره بووده بایس وهر دوامی دیدگای خراو وهی ریکخراوه یله و نه خشیان له کوومه لگای دیمو کراتی و نازاد و ته نیا یه ک ریکه مینیگ ک ئه وه یشت په سه ولایت بووده دارایه یل سیاسی یل تا بتویه نن ههر کاریگ دلیان توایگ وهی بکه ن بی نهوگ زهخت یا هشاریگ بایگه بانیان و بریگ له سیاسی یل نهی باوهره په یا کهن ک کاره یل مه ده نی نه تیه یگ نه یرن و گرنگیگ نیه نه یی.

ساله یل دریزیگه ک گشت نهی باوهره دیرن هه زاره ها ریکخرا و کوومه لگای مه ده نی درووکانی وجود دیرن ک دارایه یل تابه ت کریاگ ئه رایان چووگه ناو گیرفان بیگانه یل و دامه زنه ره یل و سه رۆکه یل بریگ له ریکخراوه یل. نهی کاره یله راسه و ئه نجام گرتنه و هویج کسه یگ نیه تویه نیگ نوکران بکه یگ ک حیوازی فه ریگ له ناوینی کوومه لگای مه ده نی چالاکیگ ک له لایه ن ریکخراوه یل مه ده نی وه توانایگ پشتگیری له ی کریه یگ وهل کوومه لگای مه ده نی عیراقی و بارووه زع ریکخراوه یله وجود دیریگ وهی نه بایه د له هویره و بووه ییم ک ریکخراوه یل مه ده نی چالاک و وه توانایگیگ له عیراق وجود دیرن و نه بایه د له ده سیان بیه ییم و سیاست بکه یمه نامیریگ ئهرا و سیان دژ وه کار مه ده نی. وهختیگ له باوهره ریکخراوه یل کوومه لگای مه ده نی له عیراق باس که ییم بایه د ئشاره تیگیگ داشتویمه قوناغ یا مه رحله ی دامه زرانن و پیشه خستن نهی ریکخراوه یله.

نه ی ته جروه ی تازه له شوون سال 2002 گویرانکاریه یل فره یگ وه چه و دی و له گرنگترین سه به به یل ناته وان بوین کوومه لگای مه ده نی یه سه ک هاوولاتی عیراقی په یوه ندی وهل نهی ریکخراوه یل مه ده نییه بریه نه وه یشت وهی خاتره ک له مه معنای هاوولاتی چالاک و کاریگه ری له بان کوومه لگا و نه خش ریکخراوه یل کوومه لگای مه ده نی له ولایت ناگاداری نه یریگ و بریگ له هاوولاتی یل نه ی باوهره دیرن ک په یوه ندی به تو یگ له ناوینی نهی ریکخراوه یله وهل پارتیه یل سیاسی دیرن و نهو پارتیه یله کونترۆلیان کهن. وشه ی هاوولاتی له مه معنای سه ره کی خودی دویره و که فته گه و وهره و ناسنامه یل لایه نی جوور دینی و نه ته ویاتی کیشیاگه.

وهی ئه گه ره ته قالا یل یه ک بخریه یگ ئهرا ناسانن وشه ی هاوولاتی و نه خشی له بان پیشه خستن کوومه لگای مه ده نی هاوولاتی تویه نیگ له نه خش گرنگ خودی له هه لوژاردنه یل ناگادارمه بوود. هاوولاتیگ له حقوق و نه خش کاریگه ری له بان خاسه و کردن بارووه زع کوومه لگا ناگاداری نه یریگ نهی دیدگا په یا کردگه ک گشت لایه نه یل ژیانی هاله ژیر ده سلاتداری سیاست وه کسه ییه تی سیاستمه دار توانایه یلیگ دیریگ ک کوومه لگای مه ده نی نه یریگه ی.

عیراق دهره فته یا فورسه ت دیریگ ک کوومه لگای مه ده نی چالاک و وه توانایگ دامه زرنیگ نه وه یشت له چه واشه ی بریگ له ولاته یل جه هان سییم و وه تابه ت ولاته یل عه ربی ک هانه ژیر کونترۆل رژی مه یل توتالیتاری یا شموی ک هانه دژ وه کار مه ده نی.

مادهیل سرکه‌ر و تیرۆر دو رویه‌ی یه‌ك سکه‌ن

لبنا هرمز

مادهیل سرکه‌ر یا مخه‌درا ته‌که‌م که‌م هاته‌ناو عیراق له‌ری ئه‌و سنووریه‌لو هویج چاودیر یا ره‌قیبگ نیه‌ئی کاره‌بوسنیده‌و، نه‌هه‌ته‌نیا وه‌ خاتر وه‌ره‌ودویا چوین بارووه‌زع ئه‌منی. وه‌لی وه‌خاتر ره‌غبه‌ت و دووسداشته‌تگ له‌و که‌سه‌یه‌ک ده‌ایه‌و ئه‌لاناتیگ ئه‌را ته‌که‌ن و ئه‌فرۆشنه‌ی وه‌ی ئه‌خه‌شه‌یه‌له‌ولاته‌که‌په‌خسه‌و ته‌که‌ن، ئی مادهیل سرکه‌ر یا مخه‌درا ته‌ته‌ئسیر که‌و رایگ وه‌مل ئه‌و که‌سه‌یه‌دیری وه‌کارئه‌وه‌نه‌ی موعتاد یا مودمنن وه‌ مل خیزانه‌یلانی‌ش و په‌یوه‌ندی قایمیگی‌ش و فیشتر ئه‌و تاوانه‌یه‌دیری کئه‌کره‌ن. وه‌خاتر هه‌ره‌شه‌وخته‌ری شوونه‌واره‌یل نه‌فسی و کوومه‌لایه‌تی و نابووری و ته‌ندورستی خراویگ له‌بان ئه‌وه‌وه‌کار ئه‌واده‌ی‌دیرید هه‌میش ئه‌و که‌سه‌یه‌بیر فره‌یگ له‌لی ئه‌وه‌ن ئه‌رای مردن ئه‌ره‌سنیدان و تاکمه‌جاریگی‌ش ئه‌یلیدان خوه‌یان بکوژن یا ئنتحار بکه‌ن وه‌خاتر یه‌ک ناتویه‌نن کۆنترۆل وه‌مل گیان خوه‌یان بکه‌ن. وه‌لی مادهیل سرکه‌ر یا مخه‌درا تیرۆر په‌یوه‌ندی قایمیگ و علاقات ریشگی و قویلیگ هاله‌ناونییان و هه‌ردگیان هه‌ره‌شه‌له‌ئه‌من و لاته‌ئه‌که‌ن هه‌میش له‌بان به‌ره‌قرا‌ری و متمان‌ه‌و دلنیایی هاوولاتیه‌له‌ته‌ئسیر دیرن ، و هه‌ر که‌سیگ شیویان و هه‌رکه‌ئه‌رای خوه‌ی و فه‌له‌بالغیگ و نه‌بوین به‌ره‌قرا‌ریگ ئه‌رای عیراق بخوازی، به‌شیک له‌سیاسه‌ت و ئه‌مانجه‌یل که‌و رای تره‌ک له‌خوه‌ی جی وه‌جی ئه‌کاد ئه‌وه‌له‌سه‌رداوه‌یل و نه‌فه‌قه‌یل سیاسه‌ت وه‌ ناو مقه‌ده‌سیگ دورسی کردن و ئه‌خوازن ئی ماده‌ی ژه‌هه‌رداره‌ وه‌کاربوویه‌ی ئه‌که‌ریش نه‌وه‌ یا جیل ته‌واویگ له‌جایه‌ل جوانه‌یل عیراقیمان گومه‌بووون. چوین وه‌ هیوج چیشتیگ هویره‌و ناکه‌ن ته‌نیا هه‌م وغه‌میان خوه‌ی وه‌دی هاتن هه‌رکه‌ئه‌رای خوه‌ی و فه‌له‌بالغیگ و هه‌ر جووریگ بید تا زال و سه‌پته‌ره‌ت وه‌مل عه‌قه‌یل یلیگ بکریه‌د و فره‌ز به‌رنامه‌یل تایه‌تیگ کنریاگه‌و له‌پیش سنووره‌یل هاتگه‌بکه‌ن، و له‌لای تره‌که‌و ئستفالال جایه‌ل جوانه‌یل یلیگ له‌نه‌وجه‌وانی ته‌که‌ن تا هه‌ر کار خودکوشی یا ئنتحارییگ بخوازن له‌لیان بکه‌ن و مومکنیش نیه‌هه‌ر که‌سیگ وه‌هر جرئه‌ت وشجاعه‌ت و ئیمانیک بیاشتی ئی کاره‌بکاد و خوه‌ی بته‌قنی و ئه‌که‌ر راسه‌ئه‌تویه‌نی ئی کاره‌بکاد بیلا وه‌ شیوه‌ی ئاسایی یا ته‌ببعییگ وه‌بی بردن هه‌ر ماده‌ی سرکه‌ر یا مخه‌درا تیگ ئی کاره‌بکاد و وه‌ راسی ئی جووره‌که‌سه‌یل یلیگ ک ئی کاره‌یه‌ئه‌که‌ن نیته‌هووش خوه‌یان. وه‌ی خاتره‌بایه‌د له‌گشت کوومه‌لگامان وه‌ یه‌ک ده‌س له‌وه‌راوه‌ر ئی نه‌خه‌شه‌یه‌ک تا سوخان ره‌سه‌به‌بووسیمن چوین بریگ له‌ ئه‌وانه‌خاوه‌ن نه‌فسیه‌ت زه‌عیفیگن وه‌ویج ئه‌خلاق یا دین ویا مه‌به‌دئیک نه‌یرن و حقووق ئنسانیش له‌وه‌رچاوه‌ ناگرن و نیشته‌وه‌یران جایه‌ل جوانه‌یل مان ته‌که‌ن.

عیراق خوین ئه‌دا و دوینا خه‌فتگه‌!

گول سوو

چه‌که‌یل ویرانکه‌ر گشت لایه‌نی نیشته‌گه‌عیراقیه‌یل ئه‌کوژی و له‌یره‌و پرسیار وه‌ مل ئی سکوت و بیده‌نگیه‌له‌لایه‌ن کوومه‌لگای جه‌هانی له‌ بان ئی تاوانکاریه‌یه‌ئه‌که‌مین؟؟ چوین ژیان فیشتر رووله‌یل ملله‌ت عیراقی بیگونامان له‌ ناو برد که‌ویج گوناگ نه‌یرن بیجگ له‌یه‌ک هاوولاتیه‌یل عیراقیگن و ژماره‌ی ئی قوربانیه‌یه‌ئه‌رای نزیکه‌ی ملیۆن نه‌فه‌ر ره‌سی له‌ ناوئی شه‌هید و سه‌قه‌ت و یه‌تیم وه‌ بیوه‌ژن و هه‌له‌ی وه‌خته‌ئه‌وینیمن ریکخریاوه‌ ته‌وه‌ی یه‌ک گرگ نا‌هه‌نگ یا ئحتفال وه‌یاد قوربانیه‌یل بو‌مب ئه‌تۆمی یا زه‌ری ئه‌کاد ئه‌وه‌ی ک دریا له‌هه‌ردو شاره‌یل یابانی ناکازاکی و هیرۆشیا و هه‌ردو ئی رویداگه‌قوربانیه‌یلانی فیشتر له‌ (۱۳۰ هه‌زار نه‌فه‌ر نه‌وین و نیمه‌له‌یره‌و له‌قه‌در و قیمه‌ت قوربانیه‌یل بو‌مب زه‌ری که‌مه‌و ناکه‌یم و رازیش نیمه‌ن له‌ بان ئی تاوانه‌وه‌لی هه‌ر وه‌ختی ئه‌وینیمن و لاته‌یل نه‌ته‌وه‌یل یه‌کگرگ هویره‌و ناکه‌ن وه‌ قوربانیه‌یل عیراق یه‌ته‌یلیدمه‌مان خوسه‌بخوه‌یم و ئه‌لاجه‌ویمان بیاد له‌ی ره‌هتاریانه‌چوین بایه‌دوی له‌کوومه‌لگای جه‌هانی بریاره‌یل جدی و توندیگ دهر بگردان دژ و لاته‌یل هاوسای عیراق که‌و شیوه‌ی ماده‌ی و مه‌عنه‌وی به‌شدارئ ته‌که‌ن له‌ویران کردن گشت چیشت تازه‌و فایده‌دار له‌ عیراق. چه‌مه‌یل خوین وه‌رده‌وام، خوه‌یان شاهه‌تن وه‌ مل یه‌ک مومکن نیه‌یر یگ له‌ئه‌وانه‌وه‌ل سه‌دام مله‌وروین دویر یه‌بخه‌ن وه‌ به‌رده‌وامیش دهنگیان به‌رزوه‌ ته‌کردن و ئه‌وه‌تن رژییم سه‌دام ئی جووره‌چه‌که‌یل ویرانکه‌ریگ نه‌یری و ئه‌بایه‌د له‌ناو بویره‌ی و دی له‌هویره‌یانه‌و چوی قوربانیه‌یل سه‌دام ک ئه‌رای ملیۆنه‌ها که‌سیگ ره‌سین له‌دریزه‌ی ئه‌و جه‌نگه‌یل یه‌ک دژ و لاته‌یل هاوسا گردان و وه‌ل و لاته‌یل هاوپه‌یمانی‌ش. وه‌لی ئه‌زیزه‌یل کارسات و موسیبه‌ت که‌ورا له‌عیراق تازه‌هاله‌ په‌رله‌مان ک یه‌یش ده‌نگه‌ره‌یل عیراقی دلنیا بوین وه‌بی و نه‌لوژانه‌ی ، وه‌لی وه‌داخه‌وه‌فره‌له‌لیان ته‌نیا فیر وه‌مل به‌رژه‌وه‌ندیه‌یل شه‌خسی خوه‌یان ته‌که‌ن و یه‌هیشتان جی وه‌جی ئه‌مر و فره‌مانه‌یل و لاته‌یل تره‌ک بکه‌ن له‌ولاته‌یل هاوسا ک خراوی ئه‌رای و لاته‌گمان عیراق ئه‌خوازن وه‌ خاتر یه‌ک نه‌ف و سوود پویلیگ ئه‌رای خوه‌یان وه‌ده‌س بگرن، و له‌ی وه‌ختمانه‌فیشتر له‌دو کوتیان له‌په‌رله‌مان هازر نادۆن وه‌ی جوورده‌نه‌و دانیشتن یا ئجتماعه‌قانوونی نادۆی یه‌هویره‌و نه‌کردنیگ نیه‌به‌لکم پیلانیگه‌هیشته‌ ئه‌و که‌سه‌یه‌ک ملله‌ت عیراقی ئه‌لوژانان چه‌نه‌ئی کارمه‌وون چوین وه‌رژه‌یه‌ئه‌وه‌تن ئه‌خوازیمن ئه‌رای حه‌ج مال خودا بچیمن و له‌شوون وه‌خت یا مه‌وسم حه‌ج وه‌ شیوه‌ی به‌رده‌وامیگ هازر نابوین له‌دانیشته‌یل په‌رله‌مان و له‌یره‌و نه‌خوازیم بزانییم چه‌نالشته‌و بوی. و موه‌مترین چیشتیگ له‌لای بریگ یه‌سه‌سباق ماراسۆن بکه‌ن تا دۆلار وه‌ تایبه‌ت له‌ولاته‌یل هاوسا ئی دۆلاره‌یه‌وه‌ده‌س بگرن و دی هویره‌و ناکه‌ن ئه‌که‌ر خوین عیراقی پاک و شه‌رافه‌تمه‌ند برژیه‌ید.

داستان پىناتنانين دەولەتتىگ سەرکەفتىگ لە خومرەھەلات ناۋراس فرە كەمە، ك بىگومان ئىمارات عەرەبى ۋ قەتەر ۋ بەحرەين ۋ ئوردن پىكھاتنە لە ۋلاتەيلە ك بووگ بناسرىەن ۋە ۋلاتەيل سەرکەفتىگ لە خومرەھەلات ناۋراس، ۋەلى ئىيسە ھەرىم كوردستان عىراق بويەسە پەيمانى گونجياگىگ ئەرا ناسپن دەسلات تازەى سەرکەفتىگ لە خومرەھەلات ناۋراس. كوردەيل عىراق روى ۋەروى درەندەترين جىنۆسايد مۆدىرن بويەسە ۋە لە سەردەم رژىم بەس، ك تەنيا ئەرا ماۋەى (۲) سال نژىكەى زياتر لە (۱۵۰) ھەزار كورد لە نەعمرتەيل درندەى ئەنفال بويە قوربانى پاكسازى رەگەزى، ۋەلى ۋەل ئەو ھەمگە ھەرشەى ناوخويى ۋ دەركىە كوردەيل تويەنستن ناۋچەگەيان بكنە ئەھامىگ ئەرا ۋلاتەيل عەرەبى ۋ عەرەبەيل تويەنن نەف لە ئەزمون كورد ۋەرىگرن لە باۋەت گەشە ۋەپىداين ۋ پەرەداين ناۋچەگەيان. سەرەتا كوردەيل دووسايەتياۋ ۋەل ئەمريكەيلا بىتەو كوردن ۋ ئاقلانە ماملەت ۋەل باروۋەزەگەيا كوردن لە ۋەور خاتر مقەيەتتىكرديان لە دەس رژىم درندەى ۋەرىن، ك لە راسى ئى ھاۋپەيمانىلە بەرژەۋەندى ھەردوگ لاپەن بوى، سەركردەيل كورد فرە ۋە ئاقلانەۋە ماملەت ۋەل باروۋەزە دويى رىميان سەدام حسپن كوردن ۋ زانستيان ك بايەسە دوپارە پەيوەندى دروس بكنە ۋەل بەغدايا، ھەر لە ۋەر ئەۋەيش ۋزار دويم ھەلوژانن، ۋەلى تەنكىد لە بان مەسەلەى فیدرالايەت عىراق كوردن ك بووگە مايەى فراۋانكردن دەسلات سىياسى ۋ كلتورى ۋ ئابوورى ناۋچەگەيان.

ھەر لە ۋە ۋەختەۋە كوردەيل ۋەختەيل خويان ۋە تالان نەيان ئەرا ئەگەر يا ئحتمال دەسەۋەركردن دەولەتتىگ سەروەخويى ۋ گەردىن لە شوون دەرفەتتىگ، بەلكوو ريرەو تازەيگ دانان لە باۋەت ئەۋەك ھەرىم كوردستان عىراق ھەر ۋە بەشىگ مينيگەۋە لە خاك عىراق تا ئەو ۋەختەبەغدا پاپەند بووگ ۋە ديموكراسىيەۋە، چويناكە ھاتنەۋەى دكتاتورىەت، ناچار كوردەيل ئەكارى جىياى بگرنەۋەر.

لە يەيش گرنىگ ياموھمتر، كوردەيل ۋە چەۋاشەى سەركردەيل عەرەب ك ۋە زوان ئنگلىزى باس لە ناشتى كەن ۋەل ئسرائيل

نەف لە عەرەب نەوردىمن بىلا نەف لە تەجرۋەمان بووون

حسپن عەبدولھسپن

بىچگە ئەۋەيش ۋە گوورەى دىدارەگەى ۋەل سەرۆك ئۇباما ۋ بايدنا ، سەرۆك بارزانى باس چويناىەتى ۋەرىەۋەردن جەھان ۋەل ئۇباميا نەكرد، ۋەلى تەنيا ئىدانەى تون ۋ تىژى كورد.

لە شوون ھەلوژاننىگ گشتى پەرلەمان كوردستان، كوردەيل ئسپات ئەۋە كوردن ك ديموكراسىيەت لە كوردستان روى لە گەشە سەندن كوردگە ۋ ئابووى كوردستان ئىسەيش ھويچ گومانىگ لەتى نىيە ۋە ھەرىم كوردستان پىكھاتگە لە نمونەيگ سەرکەفتىگ يەكم خومرەھەلات ناۋراس ك خاستر ئەۋەسە عەرەبەيل نەف لەلى ۋەرىگرن.

ۋ لە ھەمان ۋەخت ۋە زوان عەرەبى ئشارەت ۋە وتار يا قسەى جەنگ عەرەب ۋ ئسرائيل كەن ئەرا مللەتەيليان، سەركردەيل كورد مزگانى بەخشانە مللەتەگەيان لە باۋەت ئەۋەك دەسلات خودموختارى خاسترين دەسكەفت مللەت كورد عىراقە لە ناۋچەگە. ريزدار مەسعود بارزانى سەرۆك ھەرىم كوردستان ۋە ئاشكرا تاۋانبار تون ۋ تىژى ئەكا ۋ لە كۆنفرانسەگەى لە كۆليز برۆكىنگ لە واشنتون ئشارەت ۋە ئەۋە كورد ك ھاۋكارى ۋەل توركياۋە دەرفەتتىگە ئەرا رەسپن ۋەرىكەفتنىگ لە ۋەور خاتر مقەيەتتىكردن بەرژەۋەندى گشت لاپەنەيل ۋ

ۋە خاك گەورايم ۋە ماف كەمتر

د. كەبوان نازاد

ۋەو مەعنا ك قسەى پاي ناگردان ۋ شوونەيل نەرم ۋ گەرم، بەشىگىش لەليان تارىف بى بنەمان ئەرا كەسەيلىگ ك ھەۋجە ۋەبى نەيرن، چويناكە ئەوان ۋە دەنگ زورم مللەتەگەيان رەسپنە پايەى دەسلات ۋ جەختكار ۋ مكورن لە ھەق ۋ داۋاكارىيەيل مللەتەگەيان، ئەك ۋ تارىف ۋ خودچەسپانن لە بان مللەت ۋ ھاۋولاتىيەيليانەۋە، لەۋەر ئەۋە ھويچ يەكىگ لەۋ قسەۋ نويساننەيلە نىچەنە خانەى زانستى تارىخ ۋ شىۋەكردن سىياسىيەۋە، تەنيا ئەۋە نەوگ بوونە چەن نويساننىگ رووژنامەيى ۋ ئاسايى. ئەۋيش ۋە ئەۋە ك ھەر لە سەرەتاۋەبەرۋارد يا مقارنەكردن، بى پەيمانە ۋ بى رەخنەن ۋ تارىفكردنەيلىش بى بنەمان ۋەگوورەى ئەيانەى خوارەۋە:-

يەكم : كەسايەتتىگ ۋەك باراك ئۇباما، لەشوون زياتر لە (۵۰) سال عومر ۋ چەن سالىگ لەكار سىياسى بويە (چل ۋ چوارەمىن) سەرۆك ئەو ۋلاتەك ۋەرچە (۵۰۰) سال ۋ لە سال (۱۹۹۲) ۋەرىككەفت يا سۇدقەدويناۋە. ۋەرچە (۲۲۲) سالىشەرەسپىسەسەرۋەخويى ۋ ئەرا نژىكەى (۱۸) سالىشەۋەك ۋلاتىگ بى ركاپەر ھساۋ ئەراى كرىيەگ. لەۋەختىگ مەسعود بارزانى سەرۆك ھەرىم كوردستان لە شوون (۶۲) سال عومر ۋ ژيان ئاۋارەيى ۋ خەبات پىشمەرگايەتى ۋ جەنگ پارتيزانى ۋ ئەرا يەكەنجار ۋ لەدەنگداينىگ ئەندامەيل خول يا دەۋرەى دويم پەرلەمان كوردستان عىراق لە سال (۲۰۰۵) ۋەك يەكم سەرۆك ھەرىم كوردستان عىراق ديارىكرىا ۋ قەسەم

قانۇنى خوار، لەيەيش رەسپنەئەۋەك (باراك ئۇباما) لە شوون چەن سالىگ خەبات سىياسى دوياخەر ۋەك (چل ۋ چوارەمىن) سەرۆك يەكىگ لەگەۋراترين ۋلاتەيل گەوراھيز جەھان ھەلوژريا. لەۋەختىگ مەسعود بارزانى دويى (۶۲) سال ئاۋارەيى ۋ خەبات پىشمەرگايەتى ۋ سەرۆكايەتى پارت ديموكرات كوردستان رەسپىپايەى سەرۆك ھەرىمىگ مەرزدار، لەيراشەۋەرەسپنەئەۋەك (ۋلايەتەيل يەكگرتگ ئەمريكا) خاۋن (۴۲) ئەزمون سەرۆكايەتى ۋ (۲۲۲) سال دەسلات سەروەخويانن. لەۋەختىگ ھەرىم كوردستان لە شوون ھەلوژاردنەيل (۲۵) تەممووز (۲۰۰۹) ئەرا دويەمىن چار بووگەخاۋن سەرۆك ئەو خاكەك (۱۸) سالەنازادە، ۋەلى ۋەداخەۋە، ۋەردەۋام ھا لەۋەردەم پىلان ۋ ھەرشەى دەولەت مەركەزى عىراق ۋ ۋلاتەيل ھاۋساي. دويم : ئەو ۋلاتەك (باراك ئۇباما) سەرۆكايەتى كەيگ ، روى ۋەر يا مەساحەى خاكەگەى (۹، ۳۶، ۳۶۲) كەم. لەۋەختىگ ئەو ھەرىمەك سەرۆك بارزانى سەرۆكايەتى كەيگ روى ۋەر خاكەگەى (۸۷، ۱۱۷) كەم ۋ لەو روى ۋەرىشەتەنيا نژىكەى (۲۰۰۵) ھا دەس سەرۆك ھەرىم كوردستان ۋ حكومەت ھەرىم كوردستانەۋە، مەعناى ئەۋەسەئۇباما سەرۆك خاكىگەيا لەۋە ك لە (۵۰) ۋلايەت پىكھاتگە. لەھەمان ۋەخت روى ۋەر خاكەگەى (۱۹۸) چار لەھەرىم كوردستان عىراق گەوراتر ۋفراوانترە.

سپىم : شمارى مەردم ۋلاتەيل يەكگرتگ ئەمريكا ۋەگوورەى ئامار سال (۲۰۰۷) نژىكەى (۳۱۵) مليۇن كەسە. لەۋەختىگ شمارى مەردم ھەرىم كوردستان نژىكەى (۴) مليۇن ۋ نىمە. ئەجا لەو ئاماريشەرەسپنەئەۋەك شمارى مەردم ئەو ۋلاتە (۷۰) ئەۋەنەى مەردم ھەرىم.

چوارم: ئەمريكا ئەندام چەنەھا رىكخرياگ ناۋدەۋلەتى ۋ گەۋرەى سىياسى ۋ سەربازى ۋ ئابوورى ۋ كوۋمەلايەتى گەۋرەى جەھانەۋ ھەرىم كوردستان عىراقىش ئەندام ھويچ كوۋمەلە ۋ رىكخرياگ ناۋدەۋلەتى نىيە ۋ تەنيا ئەۋەنەۋگ چەن مانگىگەھەۋل ئەۋەدەيگ بووگەئەندام لەرىكخرياگ ئۇپىك ۋ چەۋدبەر لەرىكخرياگ نەتەۋەيل يەكگرتگ.

كوشتارەگەي دىرسىم جىنۇسايىدە

ھېمەن مېرانا

تارىخ كۆمار تۈركىيا تارىخ خوين وئاگرە ك وە خوين مىليۇنان ئايم بىنەواي كۆمار تاك ئالا و نەتەوھە زوان دروس كرىياگە، حكومەتەيىل گۈزەششەي تۈركىيا و بال ناسيۇنالست تەقالا كىرنە تارىخ واز نەكرىيە و پەردە لەبان ئەو رويداگەيە لانەورىيە ك وە مىليونان كەس ئەرا سىرېنەوھى جياوازييەگانىان لە تى قىركىرئانە. جىگر سكرتېر گشتى پارت مللەت كۆمارى ياجھووورى سى ئىچ پى ئونور ئەيمەن رووژ ۱۰ى نۆفەمبەر ۲۰۰۹ لە پەرلەمان تۈركىيا لە ميانەي قسەيلەگەي وە جوورىك باس لە رويداگەيىل دىرسىم كىرد و شەرعىيەتدا ئەو كوومەل كۆزىيە ئەوسا. (لە ھوپرمان نەچووك ناو شار دىرسىم لە سال ۱۹۲۵ لە لايەن ئەتاتۈركەوھ ئالشت كرىيا وە شار تونجەلى) بىگومان ئەو قسەيل ئونور ئەيمەنە جادەي كوردى و سەرچەم ئازادىخووزەيىل تۈركىيا تەكاندا و چەندىن ھەلوپىست و رويداگ لە لى ھاتە كايەوھ، ودى بوونەوھ توايىم بزائىن ك كوومەلكوژى ھاووزائەيىل عەلەوېمان لە شار دىرسىم لە سال ۱۹۲۷ و لە شوين دامركىان شوورش شىخ سەعيد پىران رويداگە و لەلايەن لەشكر و دەزگا ئەمىنىيەگان تۈركىياوھ سەرىپەرەشتى راسە و راس مستەفا كەمال ئەتاتۈرك ھەزاران ھاوولاتى كورد ك زمارەيان لە ناونى پەنجا تا نەوھە ھەزار نەفەر مەزەنەكرىيا وە دىندەتەين شىوھ شەھىد وە ھەزاران زن و منال و پىر و بەك كەفتكىش دەروەدەر و لە شوين خويان كووج وە پىيان كرىيا. رەجەب تەيب ئەردوگان سەرۆك ئەنجومەن وەزىرەيىل تۈركىيا لە باووت ئى رويداگە و تگە: ئەووك لە دىرسىم رويداگە لە ناوبردنىگ وەحشىگە رانە و خالىگ سىيە لە تارىخ دەسەلاتدارىيەتى تۈركىيا بويە و ئەووك شانازى وەو كوشتارگە بكيگ يەك زەرە ھس ئىسانى لە گىانى نىيە، بەلى ھەلوپىستەگەي ئەنور ئەيمەن لەسەراسەر تۈركىيا شەرمەزار كرىيا و سەرۆك لق دىرسىم پارت ئەي كەي پى لەي باووتە و تگە دەولەت دىموكراتى بايەد نازارگان گۈزەششە ئەرا ئمروو نەقل نارىگ و بايەد دگان بىنەيگە غەلەتەيىل گۈزەششە، ناوبرىياگ ھەمىش و ت: ئىمە ھەلوپىستەگەي ئەيمەن و ئەوانەك چەپلەيش ئەراي كوتان شەرمەزار كەيمەن. ئەحمەد تۈرك سەرۆك دەتەپەي وەرىنىش لە لايەن خويەوھ لە پەرلەمان تۈركىيا تواس لە كارساتەگەي دىرسىم دەس وەپى بكيگ و پەردە لەبان سەرچەم رويداگەيىل و كارساتەيىل گۈزەششە ئەلال شەرقەدەين خالس ئوينەر شار دىرسىم لە پەرلەمان تۈركىيايش وە نويسرىياگىگ رەسمى لە پەرلەمان ولاتەگەي تواستگە ك دىپەكەوكردن لە باووت رويداگەگە بكيگ و پەرلەمان ئەوروپايش ئەرا لەپەكەووداين كارساتەگەي دىرسىم دانىشتن بەرىا كىردگە و پىشنىاريش كرىيا ك تەقالا بىرىيە كوشتارەگەي دىرسىم وە جىنۇسايىد بىناسرىيە.

بزائىن بەشدارى لەتى كەن، قەيرىگىش بى ناگايانەو دوير لە خواست خويان بەشىگ زىنگ سىياسەتن. سىياسەت پىكھاتگەلەقەيرىگ سقەت و چەمك ك خەرىكوبىن لەتى ھەوھەسەسەير و پىشنىيىكردن ئايندە و خوھندىن ئەگەرەيىل و، وەدىكردن گومانەيىل و شارەزايى وەردەوام و زىرخانىگ دەولەمەن و تارىخ دوير و دىزىگ دىرىگ . وەلى قەيرىگىش ئوين سىياسەت ھەزىگەنەرا خود دەرخستىن و خود وەنوابردن و خود فەرزكردن لەبان مەردمان تر، كەسەيلىگىش وەپىيان لەيواسەك سىياسەت تامىگ وەختى دىرىگ و ئەرا مەبەس خواستىگە. ئىچا لەي رويەوھەمەردمانىگ ئویشن : كورد ھويچ نەكرىگە، كورد سىياسەت نىيەزانىگ ، كورد ستراتىجىيەت نەيرىگ ، كورد بىدەرە ، كورد نەزانە و.....ھتە ، ئى قسەيلىشەخىرەنەبان پىياگەيىل سىياسەت و سەركردايەتى سىياسى كورد ك گشت چىشتىگ كەفىگەبان شان ئەوان و ھەرچى دەسكەفت و سەرگەفتىشەلەخويەوھەتەگە. ئىسەوختىگەك لەيەولا سىياسەتمەدارەيىل كورد و سەركردايەتى سىياسى كوردستان ئاشكرىي بىيەنەمەردم و لەدەسكەفتەيىل ئاگادارىان بكەن و لەشكەستەيىلش ئاشكرا قسەبكەن تا گشت لايگ ئاگادار بوون و نەویشن سىياسەتمەدارەيىل كورد ھويچ دەورىگ نەيرىن، سىياسەتمەدارەيىل كورد و سەركردايەتى سىياسى كوردستان بايەسەئاشكراتر وەل مەردما كفتوگوو بكەن و شىووكردن داشتوون ئەرا ھەر مەسەلەيگ ك تىيەگەمەيدانەوھتا كەسەيلىگ تر وەجوورىگ تر و شىوازيگ ترەوھەلەل نەرسەنەوھو لە كار و ئەركەيىل كەمەو نەكەن، بايەسەكار سىياسى وەراسى باس بىكرىيەك ك دۇنيايگ پىر لە بەرز و نزمىيە و بايەسەنەگەر يا ئىجتىمال ئەرا گشت چىشتىگ دابىرىيەك، وەل ئەوھىشا سىياسەت جەنگ بەرزەوھىندىيەلەو بايەسەبەرزەوھىندى دەور سەرەكى بوينىگ لەماملەتىگ سىياسى ئەك سىياسەت ئەرا خويى. مەردمانىگ ئویشن كورد ستراتىجىيەت نەيرىگ لەماملەت سىياسى و بىرىار سىياسى و گوپرانكارى سىياسى، وەلى ئىمەپرسىم ئەي سىياسەت و ستراتىجىيەت سىفىگن و لەبان مىزىگ دانرىاوين و گشت كەسىگ بەيگەلایا بوينىگەي؟ ئەي ئەيەكورد كەيگەي چەس لە كوردستان و عىراق و لەولاتەيىل ناوچەگەو جەھان؟ ئايا ھاوسەنگى سىياسى و ئەمنى لە ناونى پارت و قەوارەيىل سىياسى كوردستان بىجگەووجود ھەزاران ناھەز وەكورد ستراتىجىيەت نىيە؟ مقەيەتىكردن دەسكەفتەپىل كوردستان و سەقامگىرى ئەمن و ئاساپش ھەرىم و ھاوولاتىيەيىل ستراتىجىيەت نىيە؟ ئەي ھاوسەنگى ولاتەيىل ھاوسا وەرانور وەكورد ئەگەر ستراتىجىيەت كورد نەوگ كى دروسى كىردگەئايلا لەخويەوھەدروس بويە؟ ئەي ووجود ئەو ھەمگەسەفارت و قونسولەيىلەلە ھەرىم كوردستان ستراتىجىيەت كەسەيىل سىياسى و سەركردايەتى نىيە؟ ئەوانەلەجىياي ئەووك تاوانبار و رەخنىي ناوھجى لەسەيىسەتمەدارەيىل و سەركردايەتى سىياسى كوردستان بگرن، بىلا ھاوكارى بارووھەز سىياسى كوردستان بكەن تا سەرگەفتگىر بووك.

ستراتىجىيەت كورد و رەخنىي ناھەزەيىل

بىلەن نەورەس

و قەيرىگىش لە لىمان لەلى زانىم و شارەزا و خەرىك سىياسەتىم و بويەسە بەشىگ زىنگ وەردەوام ئىيان رووژانەمان، تا رادەيىگ ك ئىيانمىش بەسەسەپىيەوھ و ھەمىشەخەرىك ھوپرەوكردن و ماملەتكردنىم وەلىا. كەسەيلىگىش ھەن خويەيانخستەسەناو سىياسەت و بى ئەزموون و بى شارەزايى و بى ئەووك چىشتىگ لەلى

سىياسەت بەشىگ دانەورىياگ
ئىيان رووژانەي گشت تاكىگە وە
شىوھىگ راسەوھوئىا ناراسەوھو
بووك، فرەيگ لە نىمەيش ھس
وەپى كەيىم و ماملەو كارىش وەلىا
كەيىم، قەيرىگىش لە لىمان وە
ئەزانستەوھە ماملە وەلىا كەيىم و
بەشىگىم لەلى، وەلى وە شىوھىگ
ناراسەوھو، ك ئەوئىش دوير لە
خواست و رەزامەندى و ئارەزوو
خوھمان

تیه‌ریکی خانگ و فره‌بوین که‌ناسای خیزان

ناو: شۆرش. ش

یهی دەررویناس یا سایکۆلۆگ ئۆیسی: هەر چی خانگهیل بوچک و تیه‌ریک تر بوون، که‌ناسایل یا ناکووکیسهیل خیزان فره‌وو بووت و باعیسی ته‌ئسیردانان ئسترس یا نیکه‌رانیهیل جیکه‌ی ژبان، له‌بان ئەلس و بنیش و په‌یوه‌ندییهیل خیزان بووت. ئەوی ئۆیسی: خانگهیلی ک ئەوسا بوین جیسان که‌ورا، باغچه‌و به‌نا کردنیان قه‌شه‌نگ و دلشینیوی، ئەیوان یا هسار و چرخیان که‌وراوی و له‌ناوی هه‌وزی ناو بوی و ته‌مامی شیشه‌یلیان له‌په‌نگه‌یل جیا وه‌جیا بوی و له‌رووشایی و نویر له‌ناو ئەی خانگهیل ئەوسا فره‌وه‌کار هاوردن. وه‌لی له‌ژبان باله‌خانیا ئاپارتمانی ئینگه، خانگهیل بوچک و تیه‌ریکه‌و بوینه‌و، قه‌پ و قال که‌رک و کویچه‌یل ده‌ور وه‌ر تیه‌ده‌و ناو مال ک یه‌خوه‌ی یه‌کی له‌مه‌مه‌ریل فره‌و بوین ئسترس‌له‌ژبان ئاپارتمانی، ک سه‌به‌ب ناکووکیسه‌له‌ناو خیزان. ئەی دەررویناسه‌له‌دوباییش به‌هاروده‌ زووان: (نویر ده‌رمانی یه‌کی له‌جووره‌یل ده‌رمان په‌ریشانیه‌ک ئمروو له‌دونیا فه‌ر باس له‌لی گریه‌ید و وه‌کار تیه‌رنه‌ی) و یه‌شه‌وت: بایه‌خ و گرنگی دان وه‌رووشایی خانگ و وه‌کار هاوردن رووشایی سرووشتی و نه‌خسه‌رشانن خانگه‌یل وه‌جووریگ ک رووشایی وه‌ته‌مامی بچووده‌و ناو خانگه‌گه، له‌که‌مه‌و بوین ناکووکیسه‌یل و ئسترس له‌ناو خیزان فره‌کاریگری دێرید.

تره‌وه‌دیریگ و، به‌ش سیمیش وه‌ تاییه‌ت جایه‌ل جوانه‌یل یاد ئەو رووزه‌وه‌ رووژیک جه‌هانی دانن جویر رووزه‌یل تر جه‌هانی وه‌ک (رووژ دایگ و سه‌رسال تازه‌و) چه‌نه‌ها بوونه‌ی تر ئاهه‌نگ ئەرای ساز که‌ن و فره‌یش وه‌خه‌شخالیه‌وه‌چه‌وه‌ری ئەو رووزه‌که‌ن، ئمجا چه‌ن رووژیک وه‌رجه‌ئه‌وه‌یش خوه‌یان ئاماده‌که‌ن ئەرا سه‌ندن دیاری ئەرا خه‌شه‌ویسه‌یلیان وه‌ک سه‌ندن گول قرمز و دیاری جووراو جوور و به‌خشینی وه‌خه‌شه‌ویسه‌یلیان.

مه‌عناي ئەوه‌سه‌وه‌ل نزیکه‌بوین (فالانتاین) یا رووژ ئاشقه‌یل، وه‌ی شیوه‌هس خه‌شه‌ویسه‌یل نیشان یه‌و بویش: دلنیام گشت رووژیک لای ئیمه‌رووژ خه‌شه‌ویسه‌یه، بویشه‌خه‌شه‌ویسه‌که‌د هه‌رچه‌نی دویری ناویمان چه‌نه‌ها ولاتیش بووک و له‌ یه‌کتری دویره‌و بکه‌فیم، زانم وه‌ته‌نیا تن ئەرزیزترین و خه‌شه‌ویسه‌ترین که‌سید له‌ دل من، هه‌ر رووژیک تیه‌یک وه‌یه‌کتر شاده‌و بویمن و بیده‌وه‌ئەرا باوه‌شم، ئەوه‌ک له‌دل ئاشقه‌یل هه‌س له‌و رووزه‌ئاشکرای بکه‌ن و بویشه‌یه‌کتری (دووسد دیرم).

له‌ یرایش چه‌ن ئامووزکاریگ خه‌بمه‌رووی ئەرا هاوسه‌ریل له‌ رووژ خه‌شه‌ویسی :-

* له‌ هویرد نه‌جووگ چه‌پکیگ گول سرووشتی وه‌دیاری پیشکه‌ش بکه‌هاوسه‌ره‌که‌د، یا عه‌تریک په‌سه‌ن و بوو خه‌ش پیشکه‌شی بکه‌ید خاستره.

* له‌ هویرد نه‌جووگ عه‌یده‌یل سال و گشت بوونه‌یلیگ راز یا نه‌تییکه‌له‌ رازه‌یل ژن، له‌وه‌ر ئەوه‌هه‌ول یه‌به‌شداري بکه‌ید له‌ په‌سینه‌وه‌ی ئەو رازه.

* له‌شه‌وه‌کی عه‌ید خه‌شه‌ویسی، وه‌رجه‌ئه‌وه‌ک بچیده‌بان کار و فه‌رماند، وه‌ شیوه‌یک تاییه‌ت مالئاوایی له‌لی بکه، وه‌ختیگیش وه‌ ده‌س به‌تال هاتیده‌وه‌چه‌وه‌ری ئەوه‌مه‌که‌پر سيار دیاری له‌لید بگا.

* هه‌ول یه‌پیشیار ئەوه‌ئەرای بکه‌ید، چه‌پکیگ گول فره‌جوان بسیند ئەرا ئەوه‌ک پیشکه‌شی بکه‌یده‌هاوسه‌ره‌که‌د.

* جنگ تازه‌یک ئەرای بسین و له‌عه‌ید خه‌شه‌ویسی پیشکه‌شی بکه‌و بویشه‌ پی فره‌جووانید وه‌ی جنگ تازه‌وه.

* وه‌ختیک هاوسه‌ره‌که‌د تیه‌بکه‌وه‌ئەرا مال و تنیش جنگ قرمزیک پووشایده‌له‌و رووژه، ئەوه‌هاوسه‌ره‌که‌د به‌خته‌وه‌ر که‌ید.

وه‌ل ئەوه‌یسا هه‌ول یه‌ئێ ئامووزکاریه‌یله‌جی وه‌جی بکه‌ید :-

۱- هه‌ول یه‌ره‌خه‌و تون وتیژه‌یلد که‌مه‌و بکه‌ید، چوینکه‌خورمه‌ت و خه‌شه‌ویسه‌یل زیاتره‌و بووک.

۲- دویره‌و بکه‌ف له‌ده‌رخستن ناره‌زایی و ته‌نکید بکه‌بان ئەو چشته‌یله‌لای هاوسه‌ره‌که‌د په‌سه‌نه.

له‌ رووژ (فالانتاین) چه‌ کردید؟

نیاز جه‌لال

به‌ش یه‌کم هوچ ئاگادار نین له‌و رووزه‌و گرنگی یا ئەه‌مه‌یه‌ت وه‌ پی نین تا له‌ده‌رگایه‌یل په‌سانن یا ئعلام و ئەته‌ریتنه‌وه‌په‌خسه‌و نه‌کرین، به‌ش دویمیش له‌ روی دینه‌وه‌وه‌گشت شیوه‌یک ئەو بوونه‌ره‌ته‌و که‌ن وه‌ئوه‌ک په‌یوه‌ندی وه‌هویر و باوه‌ریل دینی

گشت ساییگ

له‌ رووژ ۴ای

مانگ شوبات

، کوومه‌نگای

خه‌ره‌هه‌لاتی

بوونه‌سێ به‌ش

و هه‌ر به‌شیگ و

رای وئەرای چوین

جیاوازیگ دیرن

له‌بان ئەو رووژه‌و

له‌ هه‌مان وه‌خت

مشتومر فره‌یک

له‌بانی کریه‌یک.

تون و تیژی چه وه سهر خیزان تیه ری؟

مه مه د پیرۆت

دیاردی تون و تیژی چوین تاریف بکه ییم؟ هووکاره یل تون و تیژی چهن؟ دهره نجام خیزان له وه خت تون و تیژی چه وه سهری تیه یگ؟ چاره سهر راسه قینه ی ئی دیارده ها له کوورا؟ بیگومان تون و تیژی وه ههر شیوه یگ له ناو خیزان بوو که خال خراویگ و کار که یکه بان شیوان شیرازه ی خیزان و ههرچی په یوه ندیه له ناوده یگ و دو یا خریش کیشه ی جوورا و جوور ئه را کوومه لکا دروس که یگ.

له وهر ئه وه تویه نیم بوشیم تون و تیژی دیارده یگه گوین و ههر وه دریزی تاریخ و جوود داشته گه و له ههر قوناغیگ که شه سهندن کوومه لکا ئی دیارده گویریان هاتیه سه بان ی، ئه را نمونه: وهل دروسوین ده ولت و قانونا ریژه یا نسبه گه ی که متره و بویه، ک ئه ویش له وهر داناین قانون سزاداین.

مه معنای ئه وه سه تویه نیم بوشیم وه شیوه یگ گشتی تون و تیژی مه معنای وه کارهاوردن هیژ یا قووت ده یگ دژ وه که سیگ دیاریکریاگ وه شیوه یگ نا کوومه لابه تی و ناقانونی. له زانست دهرویناسی ئه هه مه یهت دریا سه چه مک تون و تیژی، ک پیکهاتکه له قه یریگ ره فتار ناپه سه ن ک له تی که سیگ هه ول ده یگ ئه زیه ت که سه یل تر بیه یگ وه ههر ئه نجامیگ بووگ.

(پیرفۆ) وه پی له یواسه ک تون و تیژی فشارخستنیگه له بان لاشه یا دهروین، ئمجا له ی تاریفه ئه وه ئه رمان دهر که فیک ک تون و تیژی شایهت له ئاست کوومه لکا ئه نجام بدریه یگ یا نه ته وه یگ له دژ نه ته وه یگ تر.

(دۆرکایم) ئویشیک: خیزان ده زکایگ کوومه لایه تیه وه سه به ب قه یریگ فاکته ر کوومه لایه تیه وه دروس بویه ک له تی ئه ندامه یل له روی قانونی و ئه خلاقیه وه به سیانسه یه که وه، له وهر ئه وه له یرا هه وه چه وه ئه وه دیریگ چه مک تون و تیژی دیاری بکه ییم. له راسی تون و تیژی خیزانی کیشه یگ دهروینی کوومه لایه تیه ک له تی ئه ندامه یل خیزان وه تایهت ژن و مناله یل تویش تون و تیژی دهروینی و لاشه یی بوونه وه له لایهن ییگ و باوگ و شایهت ئی تون و تیژی شه به ره هم فه لسه فه ی باوگسالاری بووگ، مه معنای ئه وه سه تویه نیم بوشیم: تون و تیژی خیزانی پیکهاتکه له:-

1- وه کارهاوردن هیژیک ناشه ری دژ وه ئه ندامه یل یه ک خیزان ک

له تی ئازادیه یل فه رامووش که رییه یگ. 2- تون و تیژی خیزان پیکهاتکه له ره فتاریگ دوشمنکاریانه ک یه کیگ له ئه ندامه یل خیزان دژ وه یه کیگ تر له ئه ندامه یل هه مان خیزان ئه نجامی ده یگ و به عزه جاریگیش ره سیگه مردن.

3- تویه نیم بوشیم: تون و تیژی خیزانی پیکهاتکه له ده سه شانن و سووکاریه تیگرددن و ئه زیه تداین دهروینی ک شایهت باوگ یا برای که ورا ئه نجامی بیهن.

له جهه ان باوهت تون و تیژی دژ وه خیزان یا له ناو خیزان کرنکی یا ئه هه مه یهت فره یگ وه پی دریاگه، ک ئه ویش له وهر چه ن هووکاریگ وه ک:-

1- نه وین له یه ک ره سینه وه یگ له ناوینی ئه ندامه یل خیزان وه تایهت دایگ و باوگ ک سه ره وه ی دروسوین تون و تیژی.

2- وه شویداین دویه ته یل له عومر منالی یا له ری زووره ملی ک له تی باوگ بریارده ره و دویه ته که ییش هو یچ دهریگ نه یریگ، شایهت ئی کاریشه فره جار بووگه سه به ب نه گوینجیان و تون و تیژی.

3- نه خوه نه واری و نارووشه ویری فاکته ر سه ره که ئه را وه کارهاوردن تون و تیژی له ناو خیزان.

4- بارووه زع ناله بار ئابووری فره جار ریخوه شکه ره ئه را په یابوین تون و تیژی.

5- جیاوازی عومر له ناوینی ژن وشوی ک به ییش فاکتریگ تره ئه را سه ره له داین تون و تیژی، چوینکه جیاوازی عومر له یوا ئه کا ههر یه کیگ له ژن و شوی هه وه جه ی جیاواز داشتوون و رووژ وه رووژ ئه و جیاوازیه یله زیاتره و بوون و بوونه سه به ب په خشه و بوین تون و تیژی.

6- ژن وه ژن، ک به ییش فاکته ریگ تر تون و تیژی.

7- وه کارهاوردن ماده یل بیهوشکه ر وه گشتی له یوا ئه کا ئاده میزاد ئاگای لای خوه ی نه مینیک و تون و تیژی باریکه کار و چه نه ها کیشه ی تر له لی بکه فیکه وه.

شناسنامه‌ی عیراقی له دهستوور مه‌ره‌که‌و بان کاغزه!

کول سوو

ک شوناسنامه‌یان عیراقیه چوینه‌و شوون شه‌ریکه‌یل ژیانیان کدر کریان یا ته‌سفر کریان و ته‌سجیل نه‌و هه‌مگه پویله‌یله نه‌کریاک له ئستغلال کردن ئی هه‌مگه مولک و ماله‌یله‌وه دس نه‌گرتنه‌ی. یه‌یش وهل بریاره‌یل فره‌تره‌ک ک رژیم وهرین دهریان نه‌کرد قسیه کردن له بانیان فره‌سه وهل له شوون رمیان و له ناو چوین رژیم وهرین له رووژ ۹ نیسان سال (۲۰۰۳) فیشتر نه‌وانه‌گسه‌دام له ناوچگ دهریان کرد هاتن نه‌ودویا نه‌رای ولات خومیان و له‌نوو داخ و زیان دین نه‌رای له نوو وه دس گرتن شوناسنامه‌ی عیراقیان وه گووره‌ی ده‌ستوور عیراق تازه و یاسا یا قانونه‌یل تازه‌و ئاره‌زوویان یه بوی یه‌کسانه‌و بکریه‌ن و حه‌ق و حقووقیان بدریه‌ید نه‌ودویا وه پبیان. و یه‌نیشانه‌یا ده‌لیل ئنتمای نیشتمانی و تاریخیان نه‌رای ولاته‌گه‌یان بوی و دووسداشتن قویلیان نه‌رای نیشتمانیان عیراق وهل نه‌لاجه‌ویان هات له کاره‌یل بری کارمه‌نده‌یل وه‌زارت داخلیه؛ چوین ئی کارمه‌نده‌یله له جیاتی یه‌ک ده‌سمه‌یتیان بدن وه سورعه‌ت به‌شیگ له‌و هه‌مگه دهرد ومه‌ینه‌تی و سه‌ختیه‌یله له بان شانیان نه‌لگرن، هویچ هاووکاریگ وه‌لیان نه‌کردن له وه‌ری خستن و نه‌نجام داین موعامه‌لاتیان کپشکه‌شی کردن تا له نوو شوناسنامه عیراقیان وه دس بگرن وهل یه‌ک ده‌ستوور عیراق و یاسا یا قانونه‌یل عیراقی کنریان و قه‌بوول وه ملیان کریا و له‌بانیانیش ری نه‌که‌ن جه‌خت یا ته‌نکید له بان یه نه‌که‌ن ک شوناسنامه‌ی عیراقی حه‌ق هه‌ر عیراقیگه چوین یه‌بنه‌ره‌ت یا نه‌ساس هاوولاتی بوینه‌و نه‌گهریش باوگ یا دالگی عیراقیوی وه عیراقی هه‌ساو نه‌کریه‌ی. و نه‌و یاسا یا قانونه‌یله قه‌یه‌خه‌یا مه‌نع خستن یا ئسقات کردن شوناسنامه‌ی عیراقی له هه‌ر عیراقیگ ک له عیراق هاتگه‌س نه‌دی کرد. بایه‌دیشه ئه‌تراف وه حه‌ق نه‌وانه بکه‌ن شوناسنامه‌یان له لیان بریا و له نوو بدریه‌ید نه‌و دویا وه پبیان. هه‌وه‌و جووره له ریکه‌فتنه‌نامه‌یلگ وه له عه‌هد و په‌یمانیه‌یل جه‌هانینگ ک په‌یومندی وه حقووق ئنسان دیرن هه له ماده‌ی ژماره (۱۵) له ئعلان جه‌هانی حقووق ئنسان و له‌تیبش قه‌یه‌خه‌کردن شوناسنامه‌له‌هه‌ر هاوولاتیگ وه‌زوور کریا و ئه‌تراف کردنینگ و یه‌ک له‌ح‌ق هه‌ر که‌سیگه ئی‌شوناسنامه بیاشتی یا ئالشتیه‌و بکاد.

دیار بوی وه‌فادار نه‌وی نه‌رای نیشتمان و ملله‌ت وئامانجه‌یل به‌رز نه‌ته‌وه‌یی و کوومه‌لایه‌تی شوورشه. وه‌گووره‌ی ئی بریاره هه‌رکه شوناسنامه عیراقی له لیان بریا وه‌ره‌و ده‌شت ولاته دهرکریان. و یه‌وه سه‌به‌ب نه‌بوین یاسا یا قانونه‌یل و په‌یمانیه‌ یا مقیاسه‌یل دیاریگ نه‌رای جی وه‌جی کردن ئی بریاره بوی، چوور مقیاس وه‌فاداری نه‌رای نیشتمان. چوین نه‌وانه ئی بریار زاله دهرکردن وه‌ر جوورینگ وه رهد دلیان بیاتا جی وه‌جی و ئستغلالی کردن. و بریار ژماره (۴۷۴) سال (۱۹۸۱) وه‌ووکار یا دافع ره‌گه‌زیه‌ره‌ستی هات. و له‌گشت یاسایه‌یل جه‌هان له‌فه‌نی نه‌وی. چوین نه‌و یاسایه‌یله‌وه یه‌ناسریاییان هان و ته‌شجیع وه مل ژیان هاوبه‌ش یا زواج بدن وهل نه‌و بریاره کنای برددیم له ده‌فینگ له‌تی هاتگه: نه‌و هاوولاتی عیراقیه نه‌گه‌ر سه‌ریازوی و ژنیگ له ته‌به‌عییه‌ی ئیرانی خواستی هه‌ر وه‌ختی جیاوه‌و نه‌دی له‌لی چوار هه‌زار دینار نه‌دان وه پی؛ وهل نه‌گه‌ر مه‌ده‌نیوی و ته‌لاق ژنه دا یا هه‌ر وه‌ختی نه‌رای ده‌شت ولاته دویروه نه‌خریا له‌لی دوو هه‌زار و په‌نج سه‌د دینار نه‌دان وه پی. و بریار ژماره (۱۱۹۴) سال (۱۹۸۲) ک له تی ده‌سلتداری بوولی ئیداره‌یا وه دس گرتن مولک و ماله‌یل نه‌و ژنه‌یل عیراقیه

عیراق له سه‌رده‌م رژیم له ناوچگ وه تایبه‌ت له ساله‌یل هه‌یشتاگان له سه‌ده‌ی گوژه‌یشته وه تویش جه‌میگ له گوشتن ره‌گه‌زی یا عرفی و تایفی هات، یه‌یش وهل بریاره‌یل زالمیگ ک "نه‌نجوومه‌ن سه‌رکردایه‌تی شووریش" دهریان کرد وحه‌ق تایفه‌یل ونه‌ته‌وه‌یلگ له رووله‌یل ملله‌ت عیراقیمان و له لیان کورده‌یل فه‌یلی و به‌هانیه‌یان یه بوی نه‌وه‌تن له ته‌به‌عییه‌ی ئیرانیین بیژگه له یه‌ک تایفه‌یلی تره‌ک بوی رژیم له ناوچگ نه‌ترسی له وجوودیان له عیراق شناسنامه‌ی عیراقی له‌لیان برد و رژیم له ناوچگیگ ته‌نیا ئی کاره به‌سی نه‌کرد وهل نه‌وانه گشناسنامه‌یلیان له‌لیان برد وه‌ره‌و ده‌بشت ولاته‌کلیان و دهریان کرد و ده‌سیش نا له‌بان گشت بوول و مولک و مال و سه‌روه‌ت و سامانیان و له کاره‌یل حکوومی تاردریان و ئالشت زووان و قه‌ومیه‌تیان کریا و حوکمه‌یلگ وه حه‌قیان دهرکریا جزا یا غه‌رامات پویلیگ بدن یا زندان بکریه‌ن هه‌ر وه‌ختی ئی جزا و غه‌راماته نه‌ده‌ن وئی هه‌ردو حوکمه وه حه‌قیان جی وجی کریا. و له‌و بریاره‌یل زالمانه‌ی به‌دناوه‌ک "نه‌نجوومه‌ن سه‌رکردایه‌تی شووریش" وهرین دهری کرد بریار ژماره (۱۱۹۴) سال (۱۹۸۰) و له‌تی شوناسنامه‌ی عیراقی بریا له هه‌ر عیراقیگ له نه‌سل بیگانه نه‌گه‌ر

برایان نجیفی چه توان؟

ماجد محمد صالحان

مللته کوردیش یهکی بوی له و مللته یله ک بوینه قوربانی بهرزه و مندیییهیل سیاسی و بهشه و کریا بان چوار ولات جیا و کهفته ژیر دهسلات بریگ رژیم شۆفینی ک هویج وهختیگ ناماده نهوینه دگان بنه نه ههق و ئازادیه سه ره تاییه گان کورد له بان خاک باوگ و باپیر خودیان.

دویای خه پات و ههول و ته قلاو شوور شهیل و مردهوام ههیشتا سال له عومر دهولت نوو عیراق و وه دهمیهت هیزهیل هاوپهیمان پیسترتین و تاوانبارترین رژیم شۆفینی له عیراق رمیا و مللته یله عیراق له

وهل ئی کاره وه دل پاشمه نگیله به عس و هیزهیل ناحهز ناوخوی و هه ریمی نهوی، و هاتن هه رچی ها توانایان خستنه کار ئهرا شیوان و ته گه ره خستن و ری گردن لهی کاروانه، ناوچهیل داوریگیش له کوردستان بویه زهمینهی خوهشیگ ئهرا بهرپاکردن فهیرانهیل سیاسی و ئاسایشی یا نه منی. میراتگرهیل هویر شۆفینی به عسی و له نوای گشتیان برایهیل نجیفی (ئوسامه و نه سیل) نوایگیش ئه و گرووپه یله بوین ک پاریزگای مووسل کردنه مهیدان هه ولداین ئهرا زینگه و کردن که له پووور به عس و هویرهیل پیسی. و هه میسه بوینه سه له مپه ریگ له ری هه ر ئاسوو رووشنیگ ئهرا ره سین وه چاره سه ریگ ک هه ق گشت لایگ وه گوورهی دهستووور زامن بکه یگ، و وهختی نوورستن چهن لایه نیگ ناخوهیی و هه ریمی له بان ناوازه نه شاهه گیان سه ماگرن و هاو فکر و هاو کرده ون و ولایه نهیل په یوه ندیاریش بوینه سه ته ماشاکه ر، چ له حکومهت مه رکهزی، ک خودی لهی کاره مات داگه، و چ له لایه ن کوردستانی، ک هه ق بوی وه گوورهی راسیه تاریخیه گان، واز له هه ق کورد له پاریزگای مووسل وه گشتی ناورداد، ئه ی دویرا دم له مار زوانیان واز کردن و وه ره لای کردن و خه ریکن ژه ره کوشنده یان وه شنن و دویای هه لوژارده نیل ئه نجوومه ن پاریزگایل عیراق وه هه ر شیوه و زووور و هه ره شه و گو ره شه یگ بوی زووورینه ی کورسیه یل ئه نجوومه ن پاریزگای مووسل گیر هاوردن و هه مان هویر ته کهره وی و دیکتاتوری به عسی وه کارهاوردن له دویره و خستن و هه ولداین ئهرا له ناو بردن لایه نه یل وه رانوه ر و ده سکرده هه لهت گه ورایگ دژ وه کورده یل ئی پاریزگا ک لیست برایه تی نه ینه وا له تی تویه نست سی کوت دهنه گان گیرباریگ، و له ی ماوه ی دویاخره ئوسامه نجیفی ره سیه ئه و راده ک بویشیگ: "پاریزگای دهوک مه سیحیه و که رکوکیش تورکمانیه و زوی تر نه زنه فتمینه ک کورد له تیان ژبایه و کورد سیاسهت" وه کورد کردن" (ته کرید) گه ورایگ له ی دو پاریزگا وه کار هاوردنه".

ئه ی قسه یله ک نجیفی کردان هه تا سه رۆک رژیم به عسی وه رینیش نه ویرست بکه یده یان و هه میسه، ئه ر وه دروو بویه ئه ر وه راس، وه تیاد "مللته کوردمان" له (شمال الحیبب) ، وه ل نجیفی ره سیه سه ئه و راده ک کورد وه به شیگ له مللته عیراق نه زانیگ و گال بیه یگ ئهرا له ناویردن ده سه جه می کورد و داگیرسانن ناگر کینهت و فتنه ی گه ورایگ دژ وه مللته کورد له بان خاک خوه ی.

وهل بیلا بایمنه و ئهرا سه ر پرسیاریگ ک کردیمنه ی ناوینشان ئی باسه: برایان نجیفی ک نوینه ر ئه و هویر شۆفینی نه ک به عس داره گه ی نا و یانه بوینه سه دویا سه مه ری له ی کاریانه توان چه بکه ن و چه ئسبات بکه ن و مه مه ریان چه س؟ ئایا توان ئه و مللته کورده ک ئه و هه مگه خوینه کرده قوربانی له خاتر ره سین وه هه ق ره وای خودی له بان تهمام خاک خودی وازیاریگ و وه سووک و ئاسانی به یده ی دهم و دم و له وس ئی جووره درنه یلیگ تا ئه و هگ وه سه دام و به عس نه کریا، له کوشتن و برین و سزانن و کاوول کردن یانه دویا فه صله گه ی ئه نجام بیهن و تهمام مللته کورد له ناو بووه ن؟ و چه بایه د بکریه ید ئهرا لویت و گووش کردن ئی جووره هویر و ئی جووره که سه یلیگ ک له هویج زوانیگ حال نیه ون له زوان سه ره سه ختی و مله وری و ته عداکردن زیاتر؟!؟

سال ۲۰۰۳ و ه دوویا، هه ناسیگ ئاسوو ده گی هه لژین و ئومید و خه وه یل سه وزیگ په یا کردن وه ناینده ی خاسیگ له عیراقیگ فیدرالی و دیموکراتی، و زهمینه ی خاسیگ دروس کردن ئهرا ئه و هگ ری خودیان خوه شه و بکه ن له کاروان نوو ژبانیان، ئه ویش وه نویسانن و به ره ره رار کردن ده ستووور هه میسه یی، ک بویه نه خشه ی ریگه یگ وه ره و چاره سه رکردن ئاسه وار ئه و هه مگه زه خمه یل قویله ک به شه و کریا بان نه خشه و جه سه ی عیراق .

خاوه ن ده سلاتیگ تایبهت خودی بوی، وه ل دویای چه نگ جه هانی یه کم و رمیان ئمپراتوریهت عوسمانی و شکیان ولاته یل ته وه ر یا محوره له وه رده م هیز بن نه هاتی ولاته یل هاوپه یمان، نه خشه ی سیاسی ئی ناوچه و ناوچه یل فره ی تره ک جه هان ئالشت بوی و شکل شیوه ی نوویگ گرت، ئه ویش وه گووره ی بهرزه و مندیییه یل یا مه سلحه ته یل کۆلونیالی یا ئستعماری نوو، ک ئهرا بری مللته بویه خه یر و شه ره گه یشی بویه ریش بریگ تره کیان، وه داخ گه ورایگه و

وهل دروس بوین دهولته نوو عیراق، له سه ره تای دهیه ی بیس سه ده ی گو زه یشته، بریگ کیشه و گروگرفت وه ردهوام په یا بوی، چوینکه ئه و پیکهاته یله، ک له چوارچیوه یگ ناوی نان مه مله کهت عیراق جه مه و کریان، هویج وهختی، وه دریزی زه مان، له چوارچیوه یگ سیاسی یا کوومه لایه تی یه کانگیر نه وینه، هه رچه نی ک له سه رده م حوکم عوسمانی، ئه یه گ ئیسه ناوی عیراقه، سی ویلایهت جیا جیا بوی، وه ناوه یل مووسل و به غدا و به سه ره، و هه رکام له لیبان

ری باریکی ههس ک جای هاتن و چین نیشته جیه یل قهلا بویه و ئوتاقیل دهر له ناو بهک وهل یهکا ری دیریش دونهید. ئوهگ دیاره له کوشک ناو ئهی قهلا، دیوارهیل ک ریشانه و خراوا بویه یهسه ک بوودن دو یا سئی قات ترهک ئه بان بوید ک رمیانه یا بویه،

له ری دهروازهی ئه و ناو چین، بهنای ترهک وجود دیرید ک شاید ئهرا ستایشکا وه کاری هاورندنه و ئهی جیه میجراب وهرو دهرهت ساوه (دریاجهی ساوه) و له ههناز چهواشهی قوبلهس. له دهره وهر کوشک بنهوانه کونا و چالهیل فره و جوورواجووریک ئهرا وینجان ناو و ئهلگرتنی دروس بویه و لوبلهیل خهرگین سفالی (سوالهت) له ناو ئهی کوومهی وهیهکا ریشایهی تهنه وهر چهو ک یه نیشان دهید شهبهکه یا توور ئاورهسانی ناو خواردن و مهجاری یا ناو رهو بویه.

بهنای قیز یا دویهت قهلا وه تهمامی وه دهرهت ساوه حاکمه و چوار بورج دیدهوانی دیرید، ک له سویکهیل باکوور و رووژئاوا و رووژهلات له ناو ئهی تاشه تا بان، وه سان و ساروج کار له بانئ کرپاس. وهلی له روی کوینه بوین و وهکارهاردن ئهی بهنا؛ وه پشوانی ئه و سهندهد و بهلگهیل تاریخیه و شیهو کردن ک کرپایهله سر ئهی قهلا یهله دویهته له ئیران، کوینه بوین خودیان تا بهرستشکای ئاناهیتا و میهرهههسی له ئیران برهسنی. له سر بنهمای ئهی شیهوکردنهیل، قهلا دویهت ساوه بهرستشکای ئهرا ستایش و تحترام وه ناو و ناهید له وهرجله تسلام و پیش له وشک بوین دهریاجهی ساوه له دهرهی ساسانهیل بویه، محراب سازیاوی وه روی دریاجهی قهلامی ساوه لهی قهلا، ئهی شایهده فیسترهک وه قووهتهو کهیدا!

له دهره و دهرهت باکوور ئهی قهلا، سئی تک تاش بهرز دونهید، ک کوشک و قهلا له تک ئهی کویه و له ناوهین ههرسیان وساس. ئهی قهلا له جادهی ساوه وه ههمهدان و له تهمامی دهرهت و شار ساوه و دیاره و دونهید. له دو لای تاش (دویهت قهلا)، دو چهو بویچک ری کهن؛ چهو سویک رووژهلات ههمیشهیه، وهلی چهو سویک رووژئاوا فهسلی یا (وهزی) ه. نزیکترین ئاوابی وه قهلا، ئاوابی (دویهت یا قیز قهلا) سه، ک تهنی یا کانهیل فرهی دیرید، و سهرچاوهی ناو ئهی دو چهمهسه، و لهوره و ناو زایده ناو ئهی دو چهمه. دویای (قیز قهلا)، ئاوابی (سهرخهدهس)، ک له لوی چهو (قهرهچای) وه یا بویه و قهلا له روی یهیل یا یهیرنگهی (سهرخهدهس) وه ئاسانی دیاره و دونهید. قهلا له دو بهش سهرهکی دژ (سهر) وهرگری و کوشک یتکهاتیه ک له سهرجهم دهره وهر سئی ههزار مهتر دوجار جا گرتیه. له دهروازهی ئهواناوجینی له سویک رووژهلاتیهو، ک دویای رهت کردن له چهو بویچگی، کهلاوه و شوون دیوارهیل دهرهت که دیارن، ک له سان و ساروج دروس کرپانه. وهل گوزه بشتن له ئهی دهرهت باهد دهره وهر سهد متر پاچهی سهر و لیژی کهنی له سویک باشور رووژهلات ئهی تاشه ئهرا رهسین وه تک قهلا ک بهنای کوشکهکه (ستایشکای) ههس، سهرهویژی تیزیک له پاچهی باشور رووژهلات ئهی تاشه ک له دهرهت (60%) باهس بچدهو بان. تهمامی دیارهی ئهی تاشه بهرزه و بی ریه و ههر جایک ک فکر کردنه تونهید له لی بچدهو بان، وه سان و ساروج تا بان تاشه که بهسینههسی، وه جووریک ک هویچ ری رهقنهی له سئی سویک باکوور، رووژهلات و رووژئاوا وه ناو قهلا که نهود. ئهرا ئهواناوجین وه قهلا وه چهو پلهی سهر بهسای تونیدن بچید، ک وه فهن و فیت تایهتیک پووشانههسی و، چوینه دانسه ملیا ک ری پلهیله که دیار نهون. دیواره که لهو تلهشهی سان و ساروج دروس کرپاس ک له دریزی دیوارهیل ئهی تاشه وه کار هاوردنه. له لوی کهن بهرزیگ وه بهرزی چهو مهتر وهرو چهمه که، پهنج را پله و دو را پله له رووژئاواوی ئهی بهنا دروس بویه و چهو ئوتاقی له ناو دل ئهی تاشه چهو ناو. ئهرا ئهو ناو چین و دهر چین پاسهوان و قهلا پاریزهیل پلهیل پیشت ئهی بهنا وه کار هاتیه. وهرا هات و جوو سهر کردهیل وه ناو قهلا و بردن پت و پرزهی خواردن و له وهر کردنیش پلهیل رووژئاوا وه کار هاوردن. له روی وه روی راپلهیل رووژئاوا و له بان ئهی تاشه

کورتیهگ له تاریخ قهلاوی دویهت "قیز قهلا"

نا: کهیوان کهلهور

و کهسهیلی ک توان تاریخ قهلامی ئیران خاس بناسن. کوشک، ستایشکایه و قهلا یگ وهرگری کردنه، (قهلاوی دویهت ساوه) وه روی تاش کهورا و بهرزیگ ک دیده بانیکه وهرو دهرهت ساوه دروس کرپایه، له سئی لاهه: رووژهلات، رووژئاوه و باشور، وه وهسیلهی تاشهیل کهورای ک گرتنههسی ناو خوهی، کرپاس و دروس بویه.

شایهت یهکی له گرنگترین و موهیم ترین شوونهیل ئهلاجوهی له روی بیناسازی ئیران له مهلهوند یا دهرهیل بهرز و سهختهری له ناو ئیران بووت له دهرهی قهلامی یا باستان ک تا ئیسه نهاسیا مهنگه، قیز یا (دویهت قهلا) بووت. کهپی ئهی بهنا و فهلسهفهی بوینی و سازینی لهی مهتهفه، ئهوقهره قهشهنگه ک تویهنیم بویشیم وه ناویشان یهکی له جیهیل موهیم ئهرا کهشتیارهیل

شعری له ژیر تیه‌ریم ک باسی له سهر مه‌لوه‌نی کورد و سنووریه و تا کوو چیییه و نمجا نهی شعره ک نه‌زمیگه له هازل جه‌لیل و شاعر کورد حاجی قادر کوییه و پیشت نهی شعره وهرده‌وام بویمن له سهر باسیگ ک توایمن بکه‌یم.

کورده ده‌زانی له کوی ساکنه خزمانی تو
گوی گره، به تو بلیم مه‌سکه‌نی هه‌ومانی تو
به‌حری رهش و نه‌رده‌هان، ناوی ناراس بزانه
حه‌دی شماله نه‌مه کوچ و بی جه‌ولانی تو
نه‌لوه‌ند و گشت نه‌رومییه تا سهری ناوی ناراس
سهر‌حه‌دی رووژه‌لاتی جوگه و کویانی تو
نه‌هواز و کوی حه‌مرین و رهنکاروری نسه‌ییین
بیو جه‌نوویی ره‌وزیی ره‌زوانی تو

له ساله‌پیل یه‌کم سه‌دهی نوورده ک واژه‌ی وه ناو ملله‌ت له نوروپا سهر نه‌لدا و ته‌مام دونیا گرتیه وهر، نه‌لبه‌ت وهرجه وه له خومره‌لات ناواراس چمانی نهی واژه وه‌ل کورد په‌یمان کوینه‌ داشت و مه‌دره‌کمانیش شوژشه‌یل کوردیه ک وهرجه‌ نهی چاره‌نوویه نه‌را ههر "ملله‌تی ده‌وله‌تی"، کورد له ناو قه‌یرانی وه ناو تاوانن بویه. ئینگه وه نهی تاریخچه‌وه ک هاوردیم، له نهی ساله‌پیله ک چیشتی وه ناو شوناسنامه هاتیه‌سه‌هر، نمجا گه‌ی هاتیه‌سه‌ نه‌لگه‌ردیانی وه تاریخ و نه‌ته‌وه (قه‌ومییه‌ت) و فهره‌نگ. له ناو نهی گه‌ردینه ک وه گیشتی جوی ده‌رمانیگ له شوونی گه‌ردن و فره چیشته‌یل فهره‌نگیش هه‌ن ملله‌ت یا قه‌ومه‌یل تره‌ک دزی کریه‌ید یا هه وه دروو زاننه‌ی، نه‌را یه‌گ بکه‌فیده خزمه‌ت ده‌سلات‌داره‌یل و نه‌لتن و به‌رژه‌وندی سیاسی، ک ته‌نیا نارمانج و هه‌ده‌فیان حکوومه‌تکرده‌ن و قه‌راغیشی وه‌ل چیاوه‌و کورد فهره‌نگه‌یل له یه‌ک و جه‌سیانیان وه فهره‌نگ ده‌سلات، فره چیشته‌یل وه‌ل خوه‌یا له‌ناو به‌ید یا ناسیمه‌له که‌ید یا (تاوانیده‌و). ئینگه ک وه‌سف یانه و نه‌را زانی هابیه‌ش و له ناو نه‌چین فهره‌نگ و ملله‌تیگ وه ناو کورد تیه‌یمه‌وه سهر (لور) ک وه‌ل ئیمه‌یگ ک کورد ناومان نانه هویچ جیاوازی فهره‌نگی نه‌یری و له پیشت یه‌ی باوگ و باپیریگ هاتیمه. وه نه‌ساس نه‌وه‌گ تاریخنویسه‌یل ئویشن له ناو جوگرافیای فلات(هه‌زه‌به‌ی) ئیران وهرجه‌ل ناریا‌یه‌یل قه‌ومه‌یل بوینه وه ناو مانایی و لؤلویی و کاسی ک تا ئیره وه‌ل نه‌ی قسیه‌یا وه‌ل وانایم، وه‌لی نه‌پایه‌د یه‌یش له هویر بچوود ک وانگ نه‌ی تاریخه نویسانه جوی(هیرۆدوت و...)

وه ته‌مامی له ملله‌ته‌یل و قه‌ومه‌یل تره‌ک بوینه وه‌ل باپیره‌یل ئیمه‌یا دوژمنی داشته‌ن و تاریخه‌گه‌یان راس و ریس نه‌ی و وه‌کینه‌و نویسانه‌سه‌ی. م خوم وه‌نسه‌ت یه‌ قه‌بوول نه‌که‌م ک ناریا‌یه‌یل وه‌ل هاتنیانا ته‌مام ئتیکه‌یل و قه‌ومه‌یل تره‌ک ک له ناو فلات ئیران زیان کورده‌ن له ناو بردوین، به‌لکوو یه‌ وه فهره‌نگ تاریخنویسه‌یل ک وه‌لیان دوژمنی داشته‌ن و چوین خوه‌یان هه‌تا ئینگه‌یش دوینیم وه ههر جای چینه هه‌ کاریان چه‌پاو بویه و فرکردن وه نه‌ساس نه‌و زهنیه‌ت یا نه‌قلیه‌ته نه‌را ئیمه تاریخ نویسانه وه فره‌ جای باوه‌ری نه‌ی.

وه نه‌ساس که‌تیه‌یا کوچه‌یل نویسیای ک زانین ئارکولۆژی ناسه ئختیار ئیمه وه‌ختی یه‌کمین ئمپراتۆری وه ده‌س ماده‌یل(میدیا)

لور و کورد ههر یه‌کن

شورش شاوز

دامه‌زریه‌ید له ناو دامه‌زرنه‌ریل نه‌ی ئمپراتۆریه فره قه‌وم ئاریایی جی گرتنه ک پیکه‌ته‌ی بوینه له سئ شاخه‌ی گه‌ورای ئاریا وه ناو پارت - پارس و ماد ک شوماری نه‌و تایفه‌یله‌گ وه ناو ماد له ناو نه‌ی جا گرتنه ۲۱ تایفه بوینه و شوماری تایفه‌یل پاریسی ۷ بنه‌ماله بویه و نه‌را پارتیه‌یلیش چیشتی له نه‌ی ده‌ورومر وه‌تنه، خوو ئینگه وه سهر یانه‌وه ک هیمان فره که‌س گومان له‌وه دیرن ک ماده‌یل باپیره‌گه‌ورای کورده‌یلن، وه سهر یه‌وه چوین یه‌ باوه‌ر بکه‌ن ک لوره‌یل هه‌م نه‌لگه‌ردنه‌وه نه‌ی باپیره‌گه‌ورا!. وه‌گ دیاره یه‌سه نه‌گه‌ر وه یه باوه‌ر داشتویم ک زووان کوردی و لوری فره وه یه‌ک نزیکن و جیاوازی فره‌ی له ناو لوری وه تایبه‌ت زاراوه‌ی که‌له‌وری - فه‌یلی - له‌کی و لوری نه‌ی و له لای تریشه‌و نامخت په‌روهر گه‌ورا بابا تاهر وه‌ختی چه‌و له شعره‌یلی که‌یم وه ته‌مامی له لی هالی بویمن و چمانی وه زنی ئه‌رامان قسیه‌ که‌ید و له لای تریشه‌و بابا تاهر وه دانهر زووان کوردی ناسیم، چوین بایه‌د ئیمه و برایل لورمان له یه‌ک جیاویم وه نه‌گه‌ر له خوه‌مان جیا‌یانه‌و بکه‌یم نه‌وان توان پیشت به‌نه کووه‌و؟ ئایا وه‌ل نه‌ی جیاوه‌و کورده‌ن تاریخیان چه وه پی تیه‌ید؟ له ناو شه‌ره‌فنامه، کورد وه چوار به‌ش گه‌وار ناو له لی بریاس ک لور ها له رزار دویمی. مه‌لوه‌نیگ و جیگ ک لور له ناوی نیشتنه ته‌مامی ها وه دم جوگرافیای کوردیه‌وه یه‌ یه‌ک به‌شی، به‌ش تره‌ک وه‌ختیگ ته‌ماشای ئاداب و رهمه‌یلیان که‌ید، فره نزیکن وه کورد و

(...) له نه‌و جومله‌ی شاره‌یل لوره‌نه. ئمه‌جا ئیاله‌ت تره‌ک هه‌س ک هاوسای ئیاله‌ت نه‌سفه‌هانه وه‌پئ ئویشن چوارمه‌هال به‌ختیاری و مه‌رکه‌ز نه‌ی ئیاله‌ته‌ ناوی "شارکورد"!. ههر نه‌و جوورگه‌ له تاریخ هاتیه و تا ئیسه‌یش ههر وهرداوامه، کار و پېشه‌ی ئیمه قه‌ومه‌یل ئاریایی له دهرجه‌ی یه‌کم په‌سداری و له دهرجه‌ی دویم کشت وکاله. نه‌ی زیانه ک وه نه‌ساس کووچه‌و پوین بویه مه‌لوه‌نه‌یل و ناوچه‌ی گه‌واری نه‌را له‌وه‌رانن په‌س و پووله‌یان داویرینه و ئیسه‌یش له ناوی نیشته‌جیین. زیان کورده‌ن مه‌ردمان لور هویچ جیاوازی وه‌ل کوردا نه‌یری و له یه‌ی فهره‌نگ ناو خوه‌ن. راسه وه سه‌به‌ب ده‌س خسنه ناو ده‌سلات‌داره‌یل له وه‌خته‌یل وهرجه‌ل ئینگه، هه‌میشه و وهرده‌وام ناوین لور و کورد خه‌راو کورده‌ن و نه‌یشتنه یانه یه‌ک بگرن، وه‌لی ئینگه فره جیاوازه وه‌ل نه‌وسایا، وه‌ختیگ کوردی ته‌قیه‌یده لوریگا خوه‌یان وه برای یه‌ک زانن و یه خوم وه چه‌و خوم دیمه‌وه له نزیکه‌وه نه‌ی ئه‌لسان و نیشتنه دیمه و سه‌دان جار ژنه‌فتمه ک وه‌تنه ناوین ئیمه و کورد هویچ جیاوازی نه‌ی و ئیمه وه شانازیه‌وه خوه‌مان وه کورد زانیم و لور و کورد هه‌ یه‌کیگن.

تیکه‌لی فهره‌نگی گه‌ورای وه‌ل کوردا تیه‌یده وهرچه‌و. له جییه‌یلی ک ئینگه وه کورده‌ن ناوی به‌ن شاری وه ناو "شار کورد" نه‌ی وه‌لی له لورسان و له ناو دل لور نه‌ی شاره هه‌س!. وه‌ختیگ وه شاره‌یل و ده‌وره‌یل ک لور له ناوی نیشته‌جین چید جیاوازی ناوه‌ین وان وه‌ل تایفه‌یل تره‌ک کوردا نیه‌وینید و هه‌ زانیان چوی ده‌وره‌یل کورده‌واره‌ی.

ده‌وره‌یلی ک لورنیشه‌ تا کوون؟ هه‌ له ئیاله‌ت ئیلام ک وهره‌وه ده‌یشت عه‌باس (ده‌لوران) ک وهره‌وه ئیاله‌ت خووزستان چید شاره‌یل شووش و دزه‌ؤل(دزییل) و نه‌ندیمشک تا ره‌سیگه ناو نه‌هواز(جوندی شاپور) لور هه‌س، نمجا له رامه‌هورموز، ماهشه‌هر و هندیجان تا مه‌سجد سوله‌یمان و به‌به‌هان تا چووده گه‌چساران ک چووده ناو ئیاله‌ت که‌وکولیه‌وه بویر نه‌حه‌مد ک مه‌رکه‌زی ناوی شار "یاسوجه" وه ته‌مامی لورن تا ره‌سیگه ناو ئیاله‌ت فارس نوورناباد مه‌مه‌سه‌نی و... ته‌مامی لورن، له هاوسای ئیاله‌ت ئیلام و کرمانشانیس، لورسان گه‌ورا ک مه‌رکه‌زی شار خورده‌ن ئاداب (خورمووه) هه‌س، هه‌تا نیمه‌ی ئیاله‌ت هه‌مه‌دانیش لورنشینه‌(تویسرکان و نه‌هاوه‌ند و مه‌لایه‌ر و

كەركوك شارىگ كوردسانىە

د. جەمىل شەرەف

وہ ناو(ئاساک تیریون) لە ئامستردام دەها نەخشەیل ترەکیش لە ژێر ناو ئیمپراتۆری فارسی ک عیراق عەجەمیش گریدە وەر بلاو کردگە، هەر دو نەخشەگە یە رەسنیگ ک کەركوك كەفیدە کوردسان، نەخشە یەکم لە سالی ۱۷۶۰ وەختیگ پەپوهندیەیل وە ری دەریا وە گیان لەور دان بویە، بلاو وە کریاس، لەوەر وەپشە ئاسان نەویە زانایی جوگرافی وە هویردی دەس بکەفید و کوو بکریەیدەو، بەلکوو پەنا بریاسە ئەو وەسیلە یا نامرازەیل ئەو سەردەم و وەختە، یا قسیە و باس و خواس و گووش کردن، وەل وەپشە هەردو نەخشە ی شار و ناوچە ناسریایەیل ئەو وەختە وە شیوہیگ رووشن و ئاشکار خسیانەسە روی، سنووری(مەرز) کوردسان وە رەنگ زەرد کیشاسە ی ک کەركوك یا(چراسوول) ک ناو دویمیە، ئەو ناوچە یە گرتیەسە ی ناو خوی، ئەوگە لە ئە ی نەخشە دیارە یەسە.

ئەو دەنگەیلە ک دژ ئەلگەردیان شار کەركوك وکن ئەرا سەر هەریم کوردسان، لە ریشە و مایەیا پووچەو دویر لە راسییە و هەتا دژ راسییەیل تاریخە، بایەسە گشت لایگ پەنا بوون وەرەو راسییەیل تاریخی و خیانتەت وە ویژدان خویان نەکەن، بایەس لە دەرەوچ ناسیونالیست قەومییەو تەماشای ئە ی مەسەلە نەکەن.

لە ی کۆمپانیا فرە کەم بوی، هاوکار سەرەکیشی ک کورد بی سەواد ی و نەخوەنوا ی تا رزە ی بەرز یگ لە ناویانا بلاو بویدەو. ئەو مللەتەیلە ک لە کەركوك بوین دویای دامەزرانن دەولەت عیراق پیکهاتوین لە کورد و تورکمان و کلدۆئاشووری، وەلی خیزانەیل عەرب وە شمارە ی کلگەیل دەس بوین، فرە لیان ک لە لیوای کەركوك ژیان لە ناوچە ی "حەویجە" دانیشتوین، هەتا سال پەنجایەلیش شمارەیان لە ناو شار فرە کەم بوی، وەختیگ ئەو راپۆرت سەرشماریە تەماشای کەیم ک لیژنە ی جاگرتن کتاوخانە ی کوردی لە لیوای کەركوك پیکشەش کردگە وە پە ی قەرار کارگەری شومارە ی ۳۶۳۱ لە ۱۹۶۰/۳/۱۴ دامەزریاس، دوینیم شمارە ی خوئەندەوانەیل لە سەرجم خوئەندگایەیل لیوای ک هەس وە ی شیوہسە: خوئەندەوانەیل کورد ۱۳۶۳۳، خوئەندەوانەیل تورکمان ۱۲۴۵۴، خوئەندەوانەیل عەرەب ۶۵۷۱، مللەتەیل ترەکیش ۱۱۴۵، ئە ی شمارەیلە هویر کردن گیشتیگ لە سەر ئە ی بەش بوینە مللەتەیل ترەک لە ئە ی لیوا ئەرمان خەیدە روی.

وەلی مەسەلە ی ئە ی لیوایە ک سەر وە هەریم کوردسانە بیجگە لە نەخشە ی بەش بوین ئیداری دەولەت عوسمانی، نەخشە ی کۆینە ی جیهانەیلەیلیش یە رەسانییە، وەرچلە ۲۵۰ سال کەسیگ

داخەو، هیمان تا ئیسەیلیش لە ناو هویر و سەر فرە ی لە تورکەیل زالە و مەنیە و کارگەرە. لە دویا سالان عومر ئیمپراتۆری عوسمانی و دویای لە ناو چینیشی، هاوپیەپانەیل لە ناو بەری، ئەلسان وە بەش کردن ناوچەیل ژێر دەسلات ئە ی ئیمپراتۆریەت، لە ی وەختەیشە کورد داوای سەرەخوئە بوین کرد، بریتانیا کوردسان باشوور ک وە ویلائیەت موسل ناسیا بوید، ک هەر یەک لە ناوچە ی کەركوك و چەن ناوچەیل ترەکیش لکان وە عیراقەو.

ئەوانەگ ئاگایان لە بارووەز جەمگایی و سیاسی کەركوك بووت، ک لەو ئەو دویا وە کەركوك ناوبریا، زانن ک فرە ی فرە جەمگایە ی کورد و تورکمان بوینە، ئەوانە گیشتیان مەردم هەزار و فەقیر بوینە، شانس تورکمانەیل ئەرا وە دەسهاوردن کار و پیشە فرەتر لە شانس کورد بویە، چوین ک زووان تورکی زانین ک ئەویش زووان رەسمی دەولەت عوسمانی بویە.

دویای هاتن ئینگلیز و گرنگیدان و موهیم زانسن کەركوك، لەوەر وەگ خاوەن سامانیگ نەفتی فرە ی بوی، کۆمپانیا ی (APC) دامەزرانن وە مەبەس دەرھاوردن نەفت، ئە ی کۆمپانیا ئەرا گرتن ئایەم و تەمام کردن قووت کاری فرە لە عەرەبەیل و کلدۆئاشووری و تورکمانەیل وە کار گرتن، شانس کورد لە کار کردن

وە تەنیا کورد وە دەس دویاکەفتن لە ئەنجام حوکم عوسمانی تورکەیل نیەنالینی ک وە سەدان سال حوکمرانی ناوچەیل فراوانیگ لە خوئەرەلات ناویراس و باکوور ئەفریقیا کردن و قەلەمەرەوی یا نفووز خوئیان وە سەر ژیان مەردم سادەیا چەسپاننە، لە گشت بالیگەو لەیوا کردن، مەردم روی وە روی دویاکەفتن بوون و پابەند بوینە نەرپت و کلتوور دویاکەفتن.

هیمان خەلک ناوچەگە وە تەمامی لە دەس ئە ی دویاکەفتنەو نالین و وەر لە جی گرتن دیموکراسی و ماف یا (هقوق) ئایەم گرن، جمشت و جویلین مستەفا ئەتاتورک لە تورکیا لە سەرەتای سەدە ی گوزەیشتە (۲۰) هەولدا ئەو کاروانە راسەو بکەید و ری پیشکەفتن بگریدەو وەر، چوین وەگ جەمگای خوئراوا گرتوگەو وەر، وەلی تا پلە ی لە هەولەیلی شکەس خوارد، چوین ک ئەتاتورک سەردال (سەرکردە ی) ئە ی جمشت و جویلە تەنیا مەسەلە ی رووکەشەیلیگ (رۆتین) جەمگای خوئراوایی جیوہجی کرد و مەسەلە ی بنگە و شاریای ک هەقوی وە چەوخسن ئەو بان هقوق بەشەر(ماف مرۆف) و گامنان وەرەو جەمگای دیموکراسی جیوہجی نەکرد، لە وەر ئەوگ بئەمایل توندروانە(رادیکالیزم) مللی تورکیا لە سەری فرە رەق و سەر هشکوی، ئەو بئەمایەلە ک وەل خوی بوینە، وە

فهیله سووف و رابه ر روحی هندستان (ساتیا سای بابا)

گول سوو

ساتیا سای
بابا، رابه ر دینی
و فهیله سووف
و شاعر هندیه یله
و له ۲۳ ته شرین
دویم سال ۱۹۲۶
هاتیه سه دونیا،
ناو ته اوای (ساتیا
راجو نارینا) س، وه
مه عنای (به هیشته
راسه قینه)،
ئی ناویشه ناو
یه کیگ بویه له
فهیله سووفه یل
کویه ن هندستان.

(سای بابا) له دایگ و باوگیگ جفتیار
که مدس و له یه کیگ له ناوایه یل هندستان
وه ناو (بوتاباراتی) له دایگ بویه، باوگی
ناوی (راجوه) و دایگیسی ناوی (نیشوارا)س،
دو برا و خوهیشگیگ تر داشتگه و ئیسه
هوچکامیان له زیان نه مندنه. سای بابا
هر له منالیه وه که رامه ته یل فره یگ له لی
دهرکه فتگه وهک: مالیبوین حه یوانه یل
نهرای و ژنه فتن ناواز و مؤسیقا وه بی
و جوود سه رچه وه یگ دیاری کریاگ.
ههر دوگ رووژنامه نویس وه ناویانگ
ئوسترالی (گشتور پرؤقیسور) و (نهرخا)
له سال ۱۹۷۱ له باومت سای بابا چشته یل
فره یگ نویسانه، هر له وه وخته وهک
(سای بابا) چیه سه مه درسه ی سهرتایی
و توانا و به ره بی له مهیدانه یل دراما
و مؤسیقا له لی دهرکه فتگه، چهن شعر
و گورانی سؤفیانه یگیس له وه وخته
نهرامهردم ناوایه گه ی خودیان نویساگه ک
شیوازیگ سؤفیه گه ری وه پییه وه دیار بوی.
ئی که سایه تیه سووز و به زه بی فره یگ
دیریگ نهرامهردم که سه یله ک که مه نندامن
و له خوهشیه یل زیان بیبه شن، وه له وه هیشا
هوچ خوسه و کینه تیگیس له دلی نیه و
نازار هوچ گیاندارگیس نیه یگ.

بوتاباراتی، نهو ناوایی سهرتاییه ک (ساتیا)
له تی له دایگ بویه، تا ئیسه هیش هر
له ورا ژیه یگ، ئی شوونه کوومه لگایگ
جهمه و کریاگ گریگه خوهی وه له خه تیگ
شهمه نده هفر یا فه تار و شوون تاییه ت
نهرامهردم وچانداین نهو که سه یله ک سهردان
نهو کوومه لگا کهن ک ساتیا ناوی ناگه
(مال ناشتی)، نه یه بیجگه نه وهک له گشت
شوونینگ جه هانه وه مه ردم نهرامهردم
(سای بابا) روی له لی کهن، له وهر نه وه
زوورم وه خته یل خوهی له ورا به یگه سه ر،
وه لی له تاوسانان چووگه ناوچه ی (بنگلور
بریندفان).

سای بابا، سن په رسگای گه ورا ی هندوسی
دروسکردگه، یه کمیان له شار (بؤمبای) و
دویمیان له (ساتیام) و سیمیش له (حه یده ر
ناباد). به رنامه ی رووژانه ی سای بابا وه نماز
شه وه کی دس که یگه پی ک ناسریاگه وه نماز
(نوم)، دو یاخر خوتبه یگ پیشکده ش نه کا
و دو یا ی نه وه هیش چهن سروود یگ دینی

پیشکده ش کریه یگ و له شوون نه وه هیش
دس که یگه دیدار وه له که سایه تیگی دینی
وه تاییه ت له مانگه یل ئوکتؤبه ر و ته شرین
دویم.
له شوون وهریه وه چکن ئی ری وره سه یله،
سای بابا، گهردیگه ناماده بویه یلا و نهو
نامه یله وهرگریگ ک نهرای نویسانه سه ی
و هر که سیگ و کیشه ی خوهی له تی
خه یگه روی، فره جاریش فه ریگ که رامه ت
له ی پیاگه دوینریه یگ وهک خاسه وکردن
که مه نندامه یل یا به خشین خولیک ک له ناو
ده سه وه ته یگه ده هیشته نهرامهردم و ده یگه ی
نهو که سه یله ک نهرامهردم نه خوهشی چنه لای
و به عزه جارگیس خوهی چهن که سیگ

چریگ نهرامهردم نه وهک دو یاخر دیدار وه لیا
بکهن وه مه به س پیشکده شکردن رینه می
روخی و به خشین زانیاری و فه ریگ
ملوانک و کلکه وانه هیش وه دیاری ده یگه
پپیان. نمجا له ساله یل (۱۹۶۰) دهه تا ئیسه
ولاته یل رووژناوا کار وه نامووزگاری و
رینه می یل ئی رابه ر روحیه کهن. سای بابا
له زیان خوهی ته نیا یه کجار له ولاته گه ی
خوهی دهرچه، ک نه ویش چیه سه کینیا
و له ورا یس پهیره وه که ره یل فره یگ دیریگ و
چهن مه درسه یگیس وه ناویه وه هس نهرامهردم
هوکاره کردن مناله یل و بیجگه نه وه هیش
نهرامهردم ورا یه یلیس مه درسه ی دینی تاییه ت
هس نهرامهردم خوندن رینه می یل سای بابا.

زانای گه ورا ی کورد ئین خه له کان بناس!

نا: باوگ ناز

قازی و تاریخ نویس و نه دیب کورد مسلمانیکه
له سال ۶۰۸ هجری ۱۲۱۱ زایینی له شار هه لیر
له کوردستان په یا بویه، له لای زانیه یل و
فه قیه یل گه ورا یگ جویر موئه یه د تووسی
شاگردی کردیه و خونه یه و له مووسلیس له لای
که مال کور یونس و له شام له لای ئین شه داد
خونه یه، چه وی که فه قیه سه گه ورا زانیه یل و
له ره وشته یل بهرز و نه ده ب دیار دایه. ئین
خه له کان زانا و نیمام و فه قیه یگ بویه، کوت
فره ی عومری له مسر و شام ژیا یه، له مسر
بویه سه قازی قوزات و له ورا له سال ۶۸۱ هجری
۱۲۸۲ زایینی نه مر خودا کردیه. ئین خه له کان وه
کتاوه وه ناویانگه گه ی له ژیر ناو نیشان: مردن
نامه ی ناوداره یل (وفیات الاعیان) ناو دهر کردیه،
ک باس ژیاننامه ی که سایه تیه یل عه ره بی و
ئسلامی ناودار که یگ هر له سهردم جاهلی
(وه رجه ئسلام) تا سال ۶۵۴ هجری و ژیاننامه ی
۸۲۶ که سایه تی هاتی، ئی کتابه وه سهرچاوه ی
سهره کیگ نهرامهردم خونه ین و له یه که وه داین تاریخ
عه ره بی و ئسلامی شماره کریه یل و نهرامهردم
چهن زووان نه لگه ردیا یه.

جهانگیری ئمتا ئهرا جوگرافیا و ئهرا تاریخ نهیری

مههمهده عبدالله

شایهت فهیریگ ئهرا چوین جهخت له بان ئهوه بکهه له ئامانجهیل جههانگیری (عهولهمه) وه پلهی سههرکی خوهی له پهکخستن جوپلهی ولات و نهتهوه و پویچهلکردن سستمهیل بهرههمهوهری و بازداین لهبان کار و ئهرك دهولت و نهتهوه و نیشتمان و هاوولاتی بوینیگهوه و ریگهیش ئاسانهو بکا ئهرا کۆمپانیایهیل فره رهگهز و دامهزریاگهیل ئابووری ناودهولهتی ئهرا وهریهوبردن کاروبار ئابووری جههان تا لهوهپیش شوون دهولت بگریگهوهو ههول ئهرا جی وه جیکردن دهسلات بریار ئابووری جههان بهیگ له ریگهی وهریهوبردنیگ کاریگهر له دهیشهتهوه لهوهر خاتر چهسپانن چهمک (ناونهتهوهیی ئابووری)، یهیش وه مهعنای دروسکردن فهزایگ ئابووری جههانی ک پیکهاتگه له فهواره و نیشتمانینگ تازهک ئنتما نه ئهرا جوگرافیا و نهپیش ئهرا تاریخ نهیریگ، وهلی دوياخر ئامانج جههانگیری وه شیوهیگ گشتی ئهوهسه ک کومهلگای ئنسانی و ئاسانکردن ئالشت ئوولشت بازارگانی و پهیوهندی و هات و چوو لهیهکهو نزیکهو بکا وهک:-

1- رهسین وه بازارینگ واز جههانی، وهبی وهریهس یا ناوبر گومرگی یا ئیداری یا مهرج ماددی یا داورین بنه چهک یا رهگهزی یا مهعنهوی و سووزداری، بهلکوو داناین بازارینگ فراوان و گشت کهرت یا فهتاع و دهزگا و تاکهیل بگریگهوه تا بووگه لاشه ی تهواویگ.

2- کردن جههان وه پیهلیگ وهیهکهوه بهسیاگ چ لهروی بهرژمهوندی

هاوبهش یا لهروی هسکردن وهیهک مهترسی ک ههرهشه له گشت ئنسانیهت ئهکا.

3- رهسین وه شیوهیگ له شیوهیل خودگونجیان جههانی چ له روی کهمهوکردن جیاوازیهیل له ئاستهیل ژیان یا لهمهرز خوار ههوهجهیل ژیان له ههقهیل ئادمیزاد، وه تایبهت ئی خود گونجیانهوه شهیریکی نیهوک، بهلکوو له بان بنهمای فرهیی و جوورایهتی و پیکهاوردن پالنهر یا دافع و هاندهر و خوهشهویسی وسیاگه.

4- رهسین وه ئهوهک جیاوازیهیل نهمینینگ، وه تایبهت جیاوازی رهگهزی و نهتهوهیی، ئهویش له ریگهی تیکهلکردن توخمهیل ئنسانی تا وهختیگ ک نزیک و گونجیان و یهکگرتن دروس بووگ.

5- قویلهوکردن هس گشتی وناوهروک جهوههر ئنسانی ودویرخستن گشت شیوهیل دهمارگیری (تعصب) و جیاوازی رهگهزیهرسی، ک ئهویش لهوهر خاتر رهسین وه جههانینگ ئنسانی دویر له دهمارگیری و جیاوازی، دویای ئهوهپیش جههانگیری یا عهولهمه بووگه یهکم راسی یا واقع ئنسانی له تاریخ.

6- دهركهفتن دید تازهیگ جویر جوپلهیگ رووشناکهه رهوراو کارا وهک شهپۆل یا مهوجیگ کارهباپی ک وهل گشت خواستهیل ئادمیزادا وازی کهیگ و لهههمان وهخت وهل ئارهزووهیلایانا فهسه ئهکاو بیجگه ئهوهپیش هیز و توانا بهخشه لهوهر خاتر فراوانکردن ئهزموونهیل ومهرو ئاسو داواکاریهیل.

گهناتهکاری ناویگ و ههزار جوور!

کول سوو

گهناتهکاری ئهخلاقی، رهفتار ئیداری کارمهند حکوومهت ک پۆست یا مهنسهپ خوهی وه شیوهی نافانوونینگ وهکار بهیگ ئهرا وه دوس هاوردن بهرژوهندیهیل تایبهت خوهی، ک ئهی جوور گهناتهکاریگ له زیاتر ولاتهیل جههان وه تایبهت ولاتهیل جههان سییم وه چهو تیهیگ و حکوومهت عیرافی له خهتهه ئهی گهناتهکاریه ناگاداری پیا کردگه و تهقالا کهیگ ئهرا خاسه و کردن کار کارمهندهیل و پاکه و کردنی ئهوهپیش له ریگهی زیایه و کردن موچهیا مهعاشیان .

جوور دویم له گهناتهکاری ئیداری گهناتهکاریگه ک کارمهند حکوومهت ناچاره و بوود ئهنجامی بیهیگ و ئهی کارهوهدهس خوهی نیه ئهوهپیش وه خاتر بارووهز زینگه و لهکار کهفتن دهزگایل دهولت و هان نهباپن هیزمیل چالاک و .. رۆتین بهلگهیل و کورسیهیل و نهبوین دهزگایل تازه ئهرا سهرخستتکارهیل جوور کۆمپیووتهر و پۆست ئهلیکترۆنی و چشتهیل تر له نیشانهیل ئهی جوور گهناتهکاری ئیداریهنه.

دهپشت ئهی دهزگا جیوهجی کریهیگ ک بووده بایس دویره و کهفتن ئه و دهزگا له ئامانج یا ههدهقهیل خوهی و تهقالا ئهرا وه دوس هاوردن بهرژوهندیهیل تایبهت کارمهندهیل. وهختیگ کارمهندیگ پۆست یا مهنسهپ ئیداری خوهی وه شیوهی خراویگ وهکار بوویگ وه ئامانج سهرخستن بهرژوهندیهیل تایبهت جوور بردن رشپهت. گهناتهکاری ئیداری مانای ترهکیگیش دیریگ: کهمی توانایی ئهرا جیوهجی کردنکارهیل و وهکار بردن خرا و بهرژوهندیهیل ئابووری و رۆتین کورسی و کارهیل بهلگهیی و وهکار نهبردن دهزگایل تازه ئهرا چاودیری و وه دوس هاوردن زایناریهیل له دهزگایل کهرت گشتی و تایبهت گشتیان گهناتهکاری ئیدارین. گهناتهکاری ئیداری تویهنیم وهشیوهی بهشه و بکهیم:

گهناتهکاری ئیداری و سیاسی و ئابووری دیاردهی تازهیگ له عیراق نیه بهلکهم ریشه له سهردهم عوسمانیهیل دیریگ وهلی سچلهیل تایبهت وهی دیاردهی خراوه وهی تازه و له دو دهیهی گوزهشته دهر کریان، گهناتهکاری ئیداری تایبهتمهندیهیل و شیوهیل جووروهجووریگ دیریگ جوور رشپهت، وه کار بردن خرا و قهلهمهروهی یا نفووز و دهسلاتداری، پویلداری نافانوونی، ئختلاس(دزی)، وه کار خستن فهوم و کهس و کار له پۆست یا مهنسهبیهیگ له ئاست یا مستهواپان نیه، خراوکردن دارایهیل گشتی، دوس نایان له بان دارایهیل کهسیگ تر و بردنی، چاودیری له کهس و کار لهوهراوه دزی و دوس دریزی له بان ههلوژاردنهیل... گهناتهکاری ئیداری، رهفتارهیل نا ئخلاقیگه ک لهلایهن بریگ له کارمهندهیل حکوومهتی له ناو دهزگای ئیداری و

وارانه ، وهفره

جلیل ناهنگرنژاد

وارانه ، وهفره ، فصل زمسانه
دهیشت و دهر و کوو گشت یه خبه نانه
لافاو که نیه ریان چوی کوله ننگ
ری به نان کردیه وه مه خاره و سەنگ
قلاوه قرنگه منهی لاشه که ی
مهی وه جی مهندی خورده ی واشه که ی
که پوو بویچنگه ی نازگ نهرمینه
یه ی پهل وشکی گرتیه له سیننه
که می نهو لاتر زهرین قه ناوه
کشمات و بی دنگ ها له په ژاره
وه تم خودا بوو بایده وه وه هار؟
رووژ درپژوه بوو کوتا بوو شووار؟
نازه نین دووسی نی قسیبه پیم که رد :

راس و دروو

محمد حسنی نیا

چینه مه له راس و دروو
له تاوسان له نیمه پروو
دروو له ناو زوی هاته دهر
قهوا و نابای راس کرد له وهر
راس مهن و جلی دروو
رویت و ته نیا له نیمه پروو
هه له نهوسا تاوه نه لان
کەس نیه زانی له جه هان
کی به رگی کی کردیه له وهر
کی کلاو کی ناسه سهر
راس دروو؟ دروو راسه؟
کەس نیه زانی راسه خاسه

بیلا هه له ویرد بچم

قه سری

بیلا هه له ویرد بچم ننگار که من نیم
که ی نه وهفهره نه رزم که تو یادی بکه بیه نیم
من واده ی لوتف تو وه خودم هویج نه یامه
نهک لوتف تو که م بوو م سزاوار که رد نیم
وه ی ته وری بی توشه مه دی بر نه مه کووره
جوز بار گونا بار و بنه ی تر مه گه ها پیم
ههرچی که له نی عومره وه چهو دیمه عه زاوه
ناشوگری نه گهر نهو هه خویشی ناتیه سه ریم
حاجه ت وه سهند نهیری گونا باری کورده یل
نی جورمه نه رای ههفت جدم به سه که قه سریم
دوو زه خ وه قوره ی من له م حالاته بچوودن
ناچار بیه نه ر گوشه ی فردوس بووه جیم
< قه سری > نه هه راسی له نه کیر نه له مونکه ر
زاند که مو عافن شر شیتیه یل له سین جیم

کووچ

تورج نه سپهری

نه را وهیلانی مه له کووچه ره گان
هه ور چریکان
دار قیژان
ناو گونای خوه ی رنی
دهنگ دهنگ
له دویر دویر
جوور پویش ودهس
که رده نویل سهر گه ر دانه
له دم تووفان کووچ
مه غز له سایه ر خیال گوم بوود
سنووره گان بنه چله چهن سانه ی
زمنان
له ناو دهریای پر له ماسی سیه
خیال له وهر دم جنازه گه ت دس
وه زانی
فکر ری مه غز گوم که یید
له ناو چریکه و قیژه
مه نیگ په راش په راش بوود
له به یل نویره نویر گورگ و
زقوم سنوور

خه م و خه مگینی

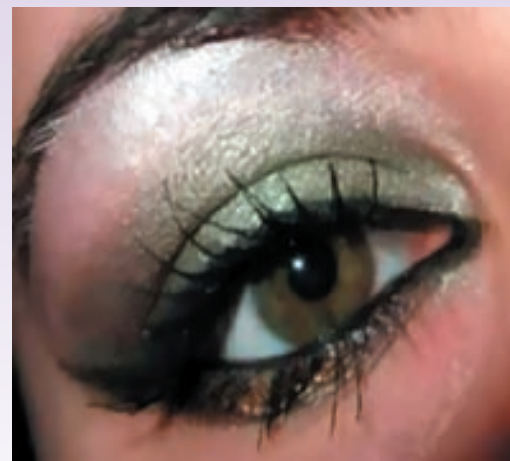
کامل جه میل به گ

خه مبار و خه مگین خه م چه مانیه سه م
شهریک خه م بویه نه و رووژوه بویه سه م
من و خه م و داخ وهل یه کا بویه
ریگه یگ تر نه ما دی نه یه ریمه
خه م مه وک خه رمان هه ر رووژ جه مه و بووگ
شاروو نیه کریه یگ به شکوو که مه و بووگ
خه م و خه مگینی به س را خودم خاسه
وهک ژهر ماره ها له ناو کاسه
با تیر بنووشم نهو ژهر تانه
جه رگم نیه ور یگن خه س نیه کانه
خه م و خه مینی له نیم بیزارن
هاتن پر یار دان وازه نیم بارن
ناوک من و خه م وهل یه کا بر یاس
نمروو بیزاره و دویره نیم و سیاس
په یمان له به یل بوی جیواز نه و یمن
تا رووژ مه حشهر وهل یه کا بویمن
لام ناشکراسه خه م خه می نه مهن
وه رانوه ر خه م من نهو خه می که مهن
خوو من زوی وتم خه رمانه خه م
مه گهر خودم شه ن که م خه مه یل جه م
من وهره و خه م چه خه م دهویگن نیم
نیم په شیمانیه نیه و سیه یگ له رویم
شه ویگ له شه وه یل چهوم که فته خه م
له نیم پاریاوه دی واز بار له خه م
وه رانوه ر خه م تو خه م من چه یگه
نی خه م تووه که س له ی نه یگه
یه کی وه کوو من نیه و زوی بمر یگن
وه کوو عار مینیگ هه جه ور کیشیگن
نه ر خودا کرد و ره سیمه موراد
شهرته گه دا که م وه پا بام را لاد

بال چهو

په روویز بنه نشی

هه ی هاوار له دس نهو بال چهوه
له و نه ره ی نیمو نهو بوو وهر قه وه
خوه مه خه له برد نیش بژانگی
چمان شه ننگ باریک گولله ی بر نه وه

مانای

که لیمه‌ی موکریان چه‌س؟

م.س. سووران

له‌ی‌ره توام قردگی شیبه‌وکردن له سهر مانای که لیمه‌ی موکریان پێشکەش بکه‌م، ئومید دێرم بتویه‌نین له لی سوود وهر بگرین. تاریخ‌نویس ناودار کورد، ئەمیر شەرف خان بێتلیسی ئویشی: که لیمه‌ی (موکریان)، له که لیمه‌ی (مه‌کره) بن گرتیه. که که لیمه‌گه‌عه‌ره‌به‌یه و وه کوردی ئینگه وه پێ ئویشن رامیاری (سیاسه‌ت). به‌لگه و سه‌نه‌د تاریخ‌یش ئەرا ئەی جووره وته‌یگ یه‌سه: ئەمیر شەرف خانن نویسه‌ر کتاوی تاریخ‌ی شەرفنامه نویسایه: "میرسه‌یفه‌دین" ک میر و فرمان‌ه‌وای کورد ئەی مه‌لوه‌نده بویه، فره رامیار یا سیاسه‌تدار و زانا بویه، ههر له‌ی باوه‌تیشه‌و ناوی ناوین میر سه‌یفه‌ددینی مه‌کری، یانی میر (سیاسه‌تمدار). ئەرا یه‌یشه به‌لگه‌ی زووان ناسیش، ئەرا ئەو راس کردن ئەی قسیه خه‌یمانە وهر چه‌و. به‌هه‌شتی شیخ مارف نۆده‌یی له کتاو فره‌هنگی عه‌ره‌بی کوردی "ئه‌حمه‌دی"، ک وه شعره‌و نویسیاس، له سه‌ر که لیمه‌ی "مه‌کر" ئویشی: (جه‌بین و جه‌بهه‌ توپله - "مه‌کر" و که‌ید و حیهه‌ فیله). ئه‌جا، وه‌ی جووره ناو موکریان ههر له‌و که لیمه‌ هاتیه، ههر چوین که لیمه‌ی ئەرده‌لان ک له ناو بابا ئەرده‌لوه هاتیه یا که لیمه‌ بابان له که لیمه‌ی پادشایل به‌یه‌وه. یانی یه‌کم جار "مه‌کریان" بویه، ئیجار نالشت بویه‌سه "موکریان". وه‌ی بنه‌مالیشه وه‌تنه میرانه‌ی موکریان، بوودن بویشیم: (هساره‌ی بریقه‌وکه‌ر کاکه‌شان میرانه‌یل موکریان). بوداق سولتان یا سولتان بوداق، نزیك وه ٤٠٠ سال له‌یه‌و وهر، میری موکریان بویه و ئینگه‌یش قه‌ور پیرووزی ها له شار مه‌هاباد. له باوه‌ت جینۆسی (جوگرافیا) و، بوودیش بویشیم فره‌ی خاگ موکریان هه‌ ئەو ده‌ور وگرده‌سه، ک له ژێر ده‌سلات جمهوری کوردستان له‌مه‌هاباد بویه، وه‌ی، ئەو به‌شه‌یله له رووژه‌لات کوردسان ک له باکوور مه‌لبه‌ندی موکریان ئەلکه‌فتنه وه بن زاراوه‌یل گرمانجی قسیه‌ که‌ن، چوین شکاکی و ... ئەوانیش هه‌ له ژێرده‌سلات جمهوری کوردستان له مه‌هاباد بوینه، وه‌ی جووره له باوه‌ت زووانناسیه‌و، وه بن زاراوه‌ی سوورانی نریانه، وه‌ی خود بن زاراوه‌ی موکریانی، یه‌کی له بن زاراوه‌یل زاراوه‌ی سوورانیه. بایه‌سه وه یه‌یشه ئشاره بکه‌یم، ک ئایه‌مه‌یل فره وه ناویانگ له‌ی ده‌ور و گرده‌ ئەلکه‌فتنه: ک وه په‌ی تاریخ، چوین مستی له خه‌روارن! م ناو بریگ یان له‌یره تیه‌رم: سه‌ردار عه‌زیز خان موکری، سمکۆ (له ناوچه‌ی شکاک)، ئەبو‌لحه‌سه‌ن سه‌یفی قازی، میسباحه‌دیوان ئەده‌ب، پێشه‌وا قازی محه‌مد، سه‌ید حوسه‌ین حوزنی موکریانی، گیو موکریان، هه‌ژار مورکریانی، هیمن موکریانی، فره که‌سه‌یل ناودار تره‌ک، ک له سه‌ر فره لیان بایه‌ته کتاو بنویسیه‌ی. وه کولی که لیمه‌ی موکریان، له ناو فرمان‌ه‌وایی کوردسان، "میرسه‌یفه‌دینی موکری" وه هاتیه، بوداق سولتان یا سولتان بوداقیش، ک مه‌هاباد کرده پایته‌خت، فره ناوداره، چوین میرگ کورد قوشه‌ دا له خودی، ک کابینه و ده‌سلاتی بته‌وی بویه.

بی دهنگی تا بی خه‌وه‌ر بی دهنگ بکه‌م
گوش شه‌یتان که‌ر بکه‌م
ره‌نج شه‌و بی‌وه‌ر بکه‌م
خوهر وه میوان هه‌ناس پوور چووپی کیش خودزیه‌و تا بکه‌م
آ شه‌فه‌ق یه‌ی شه‌و له‌مال ئەزهرته‌یلیم سه‌ر بکه‌م

تا پیاز که‌م فرووش زانسن
له‌ت له‌ت بکه‌م،
تا کونه‌یل پر له‌زه‌نگیانوا له‌کولنان به‌شه‌ر ماوا بی‌هه‌م،
تا له‌قه‌وره‌یل زیانی،
تا له‌ته‌رم گوشتن و بردن وه‌زوور،
تا له‌ده‌س قویچانن و مه‌له‌هم وه‌زه‌خم که‌س نه‌نان
سه‌رکه‌تی خوین سل ئه‌ره‌ی ئایه‌م بکه‌م،
باس دووسی تا بکه‌م.

تا پریری نازیته‌ باری دلم
پر له‌شه‌مامه‌ی ماره‌فت، پر له‌نه‌نجیر کویه‌ی پایز بکه‌م.

تا هه‌ناز که‌س وه‌چه‌و نه‌ی داپه‌ره

تا له‌باخ گول فرووش په‌نجه‌ره
یه‌ی ولات میکان گول
بوومه‌ کاسب، تا بسینم
چه‌ن پیاله‌ ئه‌تر گول،
چه‌ن گولم له‌و ئەمه‌به‌ره.

تا وه‌په‌یکن واز رووزی رووزیارانم بکه‌م،
تا وه‌جامی مه‌س بکه‌م له‌و هه‌وز و باده‌ی که‌سه‌ره
تا له‌تی مه‌له‌یه‌گ بکه‌م،
قوسلیگ بکه‌م،
ده‌س نمازیگ په‌ی سوپاس رزق یه‌زدانم بکه‌م،
تا دیاری گوش نازهو هووز چووپی کیش په‌روین دل بکه‌م،
چم له‌پووس خه‌فتن ئه‌مشه‌و دی درام،
شیر توو کولپینچه‌ک هیلیم ئه‌ره‌ی بی که‌س که‌سه‌یل که‌س مه‌ناس خه‌م
خوراگ پرس بوو،

شایه‌د ئه‌ر له‌ی نوو پیا بووم دی نه‌دامینیهم له‌سه‌ر مایه‌ی ژیانم ری
شه‌وه‌کیان تا خوهر‌اوا ها له‌کوو،
شایه‌د ...

بی دهنگی

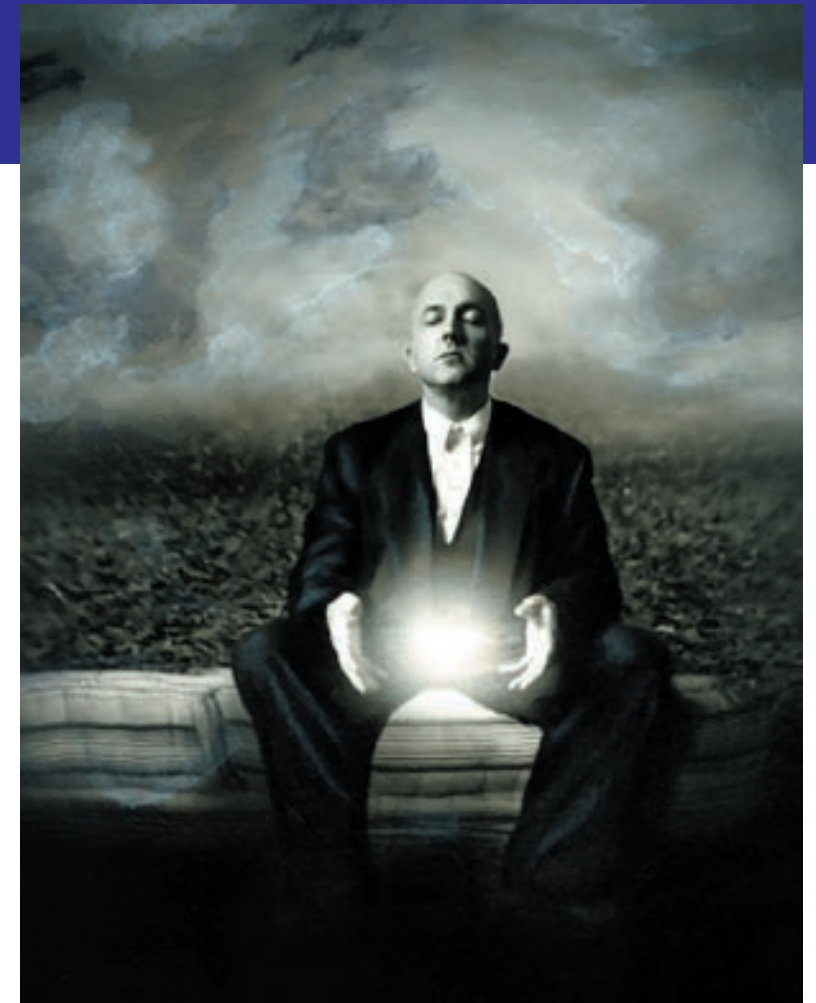
رێوار

کاريگهري رهنگ له بان کوومه لگا

داستان عزمدين

و روحانی و دروسکردن و بنیاتناين و گه شهکردن و مقهيه تیکردن له هويرمان دروس نهکا و هس جموجويلدەر به خشکيگ نهرا ماملهکردن ژيان، معنای نهو سه رهنگ کونترۆلکردنيگ حهتمی زينگه يی (بيئي) هو هس نيمه چين نهرا خودی دروس نهکا و رهنگه و دايين هه لوژاردنه يلمانه نهرا و درده و امکردن ژيان و گونجانن خاسيگ نهرا په يوهندی ناده ميژاده يل وهل يه کتر و ، رهنگ زوانينگ جه هانپه و گشت که سيگ تويه نيگ له ل بره سيگه وه، نمجا په کيگ له و رهنگه يله ک وجود دوباره يی وه پيه وه ديار له ژيان رووژانه مان نه ویش رهنگ زرده، ئی رهنگه رهنگ ناقلي و هويره، رهنگ پيشکهفتن زانست و

رهنگ ، نشکيگ نرخدار ناده ميژاده نهرا سر وشت، رهنگ وه معنای جوانی و تاموهرگرتن له دوينستيه، رهنگ نه خشکيگ پر له توانای سايه کی درويته، رهنگ پايله يگه نهرا ساده يی و پاکي و ره سينه وه، رهنگ په يامیگ پر له راز سحر ناسايگه له درويين گشت که سيگ، رهنگ نيشانه يگ خوه شه ويسي و بنه مايگه نهرا ژيانگه فسانه يی و دابينکردن رووشنا يی له نوميد هيل گه شين، رهنگ نامه يگ خه ياليه نهرا نالوگو يکردن وزه ي يا تافهت هوير و نيگ يه يل، رهنگ گه نجينه يا خه زينيه يگ مه به سدار نهرا هه لگرتن گه وه هر جياوازی له هوير و پای ناده ميژاد، رهنگ له روی سووزداری

فهلسه فهی ئه قلانی له سه رده مهيل تیهريک

ولهيد ئه لمه سعودي

دهولت له چوارچيوه و جوده کوومه لايهتی و سياسيه گه ی و درده و ام کار له بان فهلسه فهیگ ديار يگريگ نهکا، ک وه گووروی نهوه بتويه نيگ گشت توخمه يل و درده و امبوين و مهنده وه نهرا بهرزه وهندی خودی و سر وشت نه و چين کوومه لايه تيه ک دهولت به يگه ريبه وه بووه سيگه يه که وه، نمجا چ دهوله تيگ کليسا ي دینی يا چينايه تی حزبی يا دهولت سه رمایه داری بووگ ک وه دوريان نه و هوير و فکريه يله زيا ي که ن ک پشتگري له هه لوژاردن و قانجا زيان له و درده و امی و مهنده و هيان نهکا.

وه جوور يگ هويچ دهوله تيگ نيه فهلسه فهیگ نه ياشتووگ ک له ناوه وه نه هه ميهت گووشگرتن نهرا قانوون و مه سه له يل کوومه لايه تی و کلتووری داننه يگ ک دهولت تیهريگه يانه بهرهم. فهلسه فهی ئه قلانی يونانی له و سه رده مهيل تیهريکه ک ئوروپا له تی ژيا خودی

يايگرتنه، رهنگ زرد معنای جه سپياگيگه نهرا فامستن و زانين، جوير نه وه ک زانای وه ناوبانگ و دروييناس (ستيخان چۆن کۆلبيرت) له مه يدان رهنگ ئويش يگ : نيمه وهختی جه و مان که فته خودر هس وه رووشنا يی و گه رمی کرديم، معنای نهو سه له يه کم نوورستن ناده ميژاد نهرا ناسمان جهوی که فته خودر و له رهنگ خودر وه خواست هووکاره بوين و گه ردين له شوون چشته يل نه زانريگ له لای دروس بو ی و ههر رهنگ يگ و جه ن سفه تيگ تايبهت و جه سپياگ ديريگ نهرا رهنگ بوينه گه ی، نهرا نموونه: رهنگ زرد تا تووخيه گه ی زياتر بووگ زياتر دهسلات نه قل زال نهکا له بان هوير و زهين و بته وتر بووگ. وهل نه و يشا ئی کابرای دروييناسه نشارت وه نه وه که يگ و ئويش يگ : رهنگ زرد رهنگ يگه سايه کی جياواز گريگه خودی، ک له يوا کردگه جياوازی بوين له ناست هوير دانای ناده ميژاده يل دروس بکا. رهنگ زرد تا و درده کالی بچووگ نه وه بيوگمان شيوه ی هويره و کردن گه مته و نهکا و تا سايه که يه گه ی تیهريک تر بووگ جياوازی ديريگ. نمجا نامووزگاری يا نه سپجه تيگ نهرا ئيوه ی ناده ميژاد نه وه سه ک هوشيارتر بوين له هه لوژاردن نه و رهنگ يله ک بووگ بار يه يگه کار تا بتويه نين په يامه يل پر له راز درويندان وه ته وای جياواز بکه ين نهرا که سه يل ده وروهر و غه له ت نه که ين له درخستن وشه يل زوان، چوينکه رهنگ، پرده کردن روح و تيرکردن هه و ده جيل ژيانه، يه يش وه و معنا ک رهنگ و درده و امی وه يه که وه بوين ژيانده.

هاورده دس، ههر له وهر نه و يش له سه رده م ناوړاس پرووسه ی هويره و کردن سه روه خو يی له لای فريگ له فکرمه نه يل دهس وه پيکرد ک وه فهلسه فهی نه غريقی و عه ربه ي ئسلامی کاريگه ر بوين و کار له بان دوباره خوه نده وه ی فهلسه فهی يونانی کرد وه شيوه يگ ئسلامی ک لايه ن نا کووک خسته روی له ناونی يونانی و خود عه ربه ئسلامی.

گشت نه و فهلسه فهیله مه به س خودی داشت و کاريگه ری داشت له بان دهولت کليسا ي لاهووتی و نه و هه مگه چشته له لايه ن دهولت لاهووتيه وه جوير درنده يگ که موينه قه بوول کريا، نه و يش له وهر نه وه ک له بنه رته وه له بان هوشيار ييگ نافه لسه فهی بهرپا بويه و گووش نيه يگه کيشه ی کوومه لگا، بيچگه نه وه ک دهوله تيگ هه س له ريگه ی دين و پياگه يل لاهووت و نه وانه ک هويچ فهلسه فهیگ خاس و سفه تيگ زانستی نه يرن ک مقه يه تی له بهرزه و هندیه يليان نهکا.

هويچ ولا تيگ عه ربه ي بيچگه قه يريگ ولات خودر ناوای عه ربه ي وه ک تونس، نيه نه هه ميهت به يگه بهرهمه اوردن فهلسه فهی و ماريقی، له وهر نه وه زوورم ولاته يل وه سه به ب سياسه ت جه فت و دويا که فتگ و نه وين توانای بوني اتناين چوارچيوه ی ماريقی تازه ههر له نه قلبيته کويه ن ژيه ن و گو يرا نکاری له جموجويل کوومه لايه تی و کلتووری و فکری نه يرن، چوينکه دهولت عه ربه ي هيمان نه قلانی نيه و توانای به شدار يکردن و ئبداع و خسته نه روی چاره يل نه يريگ له باوه ت فره يگ له کيشه و گرفته يل ک په يوهندی ديرن وه تازه گه ری و زانست و هويرده کاريه يل تا بتويه نين رکابه ری يا مونافسه ی شارستانيه يل تر وه ي بکه ن.

نه و گشته چشته يله تويه نيگ دهولت بهرپا بو ی له بان بنه مای نه قل مه زنه بکا و نه و دهولت نهرا نه وه ک دوچار سسی نه وگ بايه سه دويره و که فيگ له قه بوول نه کردن تازه گه ری و پيشکهفتن فهلسه فهی.

ناینده نورا ژنه پله

کمزال عهلا

روژانه له ههوالهیل و پخشو کریاک جهانی، لهیوا وهییمان رهسنن ک ناینده نورا ژنه پله و باس لهوه کریهیک ژنهیل قلهو پایه یه برزیگ هاوردنسه دهس، نهگه وه گوورهی ههوال که نالهیل رهسانن یا نلام بووک له سال (2005) هه تا ئیسه وه سال سهرگهفتن گه ورای ژنهیل دانریهیک، ئی سهرگهفتنیه ییشه جویر نمونهی هه لوژاردن ژن نورا سهرگومار و رهسین وه پوسه بالا له نلمانیا و نمریکا و شوونهیل تر و هه رهو سالیسه بوی له قانون ئمپراتوریهت یابان ژن پهسن کریا. ریکخریاک گوومه لگای ناوده ولتهی له راپورتیک له جیف ئاشکرای نهوه کرد، ک شماری نوینه رهیل ژن له په رله مان ولاتهیل جهان تا سال (2005) شماریان رهسیسه (6960) ژن، وهل نهوه یسا له راپورته که ئشارهت وه نهوه ییش کریاکه ک لهی چهن سال دوياخره لهو ولاته یله ک ژن له تیان خاوهن که مترین ههق و نازادیهوه ک (عیراق، نهفغانستان، ئیران و.... هتد) شماری فرهیک له لیان بوینهسه نه نام په رله مان و چینهسه ناو

پوستهیل بهرزه وه. ئاشکراس لهی سهردمهه ئیمه خاوهن چه نهها ژن سهرگردهو خاوهن توانیم له مهیدان سهربازی و سیاسی و له گشت جهان، وهلی وه داخوه ئی ژنه یله وه هه مان رادهی پیاگیل له وه رانوهه ها وره که زهیل خوه یان تونزه ون و پهیره و قانون پیاگساری کهن. ئمجا نهگه وه گوورهی نهو راپورته بووک ئیسه له جهان هه زاران ژن نازا و هه لکه فتگ ههس و شان وه شان پیاگیل له گشت مهیدانهیل خه بات کهن فرهیش له لیان نوینه نهنجومه نن و قهیرگیش له لیان سهروک کومار و سهروک وه زهریلن، وهلی وه داخوه گروپ ژنهیل هه رچه نیک بوون نهوه نی تره بیهشن له نازادی و سهروه خوه یی و بیهشن له هه قهیل سهه تایی ئاده میزاد. ئمجا بهرزه بووین شماری ژنهیل له دام و دهزگایهیل حکومهی و نهو شماری فرهیسه له په رله ماتار و خاوهن پایه ی سیاسی و ئابووری، مهعنا ی نازادی و یهگسانی تهواو ژنهیل نه، له وه ختیگ له ناوئی (500) ملیون فهقیر نسبهی له (70%) یان

ژن و له سه رانسهر دو نیایش تهنا (1%) له لیان خاوهن زهوی خوه یانن. هه ره له زویه وه تا ئیسه ییش زوورم نه خوه نهواری و بیکاری و فهقیری روی وه روی ژنهیل بویه سه وه، ژنهیل ئیمه ییش پرش نهو نه خوه نهواری و فهقیری که فته سه ییان و هه زاران ژن بی پشت و په نا دیریم ک بیهشن له هه قهیل سهه تایی خوه یان و درامهت خاسیک نهیرن جویر سه رچه وهی ژانیان نورا نهوه ک بتویه نن وه پی ژیان بووه نه سر و هیمان وه هه زاره دویهت و ژن دیریم وه دهس داب و نه ریت گوینه په رسی گوومه لایه ته وه نالین و که سیش نه لایک بکه یکه لایانه وه. یهیش له حاله تیگه ک لهی چهن سال دوياخره تا راده یک گوومه لگا که مان پیشه گهفتن وه خوه یه وه دیه، وهلی وه ردهوام حالهت سزبان و خودگوشتن و سووگایه تیگردن و زولم و زوور فرهیک له ژنهیل توومار کریاکه و هیمان وه مهانه ی جوورا جووره وه کوشیهن و جویر (به نه) ته ماشا کریهین و له یوایش ئاشکرای کهن و ئویشن ک نایندهها له خزمهت ژنهیل.

له گوومه لگایهیل دوياکه فتگ بیجگه نهوه ک ژن وهک رهگهز چه وسیه یگه وه و زولم لهلی کریهیک و هه قهیلی ژیریا کریهیک و دویر له ئنسانیهت هه لسوکه فت وهلیا کریهیک، وهل نهوه یسا ژن له ناو کیشهیل گوومه لایه تییش خریه یگه تا ی ته رازوی زولم له لیکردن و زوورم باجهیل قورس خریه یگه بان و هبی نهوه ک ناگادار هو یچ چشتیگ بووک یا پرسیک وه پی بکره یگ له باوته ییل گوومه لایه تی ک ته ماشا که یید ژن یه که مین که سه باج کیشه و گرفته ییل که فیکه پی و که سایه تی هگی که فیک و بووگه قوریانی کیشه کیشه ییل ناته ندروس، ئمجا لهیرا پرسیار نهوه کهیم، ک ئایا چوین ژن باج کیشه ییل گوومه لایه تی که فیکه پی؟ کی وه رپرسه؟ چه بکریه یگ خاسه؟ ژن نهو وه خته وهک وه ره قه وه کار بریه یگ نهرا هاوسه نگرردن هاوکیشه ییل یا وه کار بریه یگ نهرا وه دیهاتن مه رام که سی و گوومه لایه تی و عه شایری، هه ره نهو وه خته سه په لکیش کریه یگ نهرا باج قورس. نهرا نمونه: ژن وه زوورده ملی دریه یگه شوی ته نیا لهوهر ره زامه نی که سی، بیجگه نهوه ییش ژن لهوهر خوین دریه یگ نهرا رازیگردنیگ عه شایری، یا نهوه سه ژن وه ژن وه پی کریه یگ ک نهو ییش لهوهر خاتر بریار گه و رایه ییل، ئمجا دهر نه نجام ئی غه له ته یله ژن دوچار کیشه و دهرده سه ری گه و رای گوومه لایه تی بووگه وهو ته لاق دریه یگ و منال لهلی سیننه وهو فره جار ییش لهلی دریه یگ و به عه زه جار ییش کوشیه یگ و بیوه ژن بووک و مالی زهفت کریه یگ و بیجگه نهوه ییش وه چه و سووکه وه ته ماشای کریه یگ. نه یانه و دهیه ها باج تر ک وه داخوه وه ژن بایه سه به یگه یان و نه یه زانیم لهوهر چه؟ ئایا لهوهر بریاره ییل نادروس و غه لهت گه و رایه ییل و نه قل دوياکه فتگه ییل؟ ئایا تاوان نه یژن وه بریار که سیگ هه ره له منالیه وه له ناو بیشکه له که سیگ ماره کریه یگ و دویرا ووژ سیه چاره بووگ؟ ئایا تاوان نه یه وه بریار که سیگ وه زوورده ملی دریه یگه شوی و هه ره وه زوور ییش ته لاق دریه یگ؟ ئایا تاوان نه یه وه بریار یگ خیزانی ژن وه ژن وه پی کریه یگ و هه ره وه بریار یگ نهوان مالی شیویه یگ و دوچار ته لاق داین بووگ؟ بیگومان وهل گشت نه یانه یسا ژن زهرده مند یه که مه و بایه سه نهو باجه یله بکه فیکه پی و بیجگه نهوه ییش باج فهقیری و ناخوه شی ژیان و کیشه کیشه ییل ژیان ده یگ و له خونه نن بیبهش کریه یگ و جویر خزمه تی مامله وه لیا کریه یگ و نهرا مه رام تایبهت وه کار بریه یگ و فره جار ییش وه کالای بازارگانی مامله وه پی کریه یگ و فره جار ییش کار قورس ییش وه پی کریه یگ و ژیانی خیه یگه مه ترسیه وه. ئمجا ئایا کی وه رپرسه له وهک ژن بایه سه وهی جووره له ناو زه لگاو کیشه ی گوومه لایه تی پل بخوه یگ؟ بیگومان وه رپرس یه کهم خیزان و گه و رایه ییل ک ژن خه نه ژیر بار باجه ییل قورس گوومه لایه تی هوهک نهو ییش وه سه به ب نهوین رووشنه ویری و سه فته ییل نه خلاق و ئنسانی و نهوین دادپه روه ری و، وژدان و ده میسه زولم لهلی کریه یگ. ئمجا لهی باوته وه بایه سه گشت نهو خیزانه یله وه ووشیاره و بکریه ن ک نه یوگ ژن وهی جووره یله مامله وه لیا بکریه یگ و بخریه یگه ژیر بار قورس گوومه لایه تی هوه و بایه سه حکومهت قانونیک دابنه یگ نهرا روی وه ری بوینه وهی نهو که سه یله ک وه شیویه یگ دویر له ئنسانیهت مامله وهل ژنه یلا کهن.

چوین ژن باج کیشه ییل گوومه لایه تی که فیکه پی؟

شوان بهر زنجی

چەن ئامووژگارى فايده دار

گول سوو

* مەشقى يا تەمرىنەيل وەرزشى عومر ئايم دريژ ئەكاد : دراستيگ كرياگەلەئاكام يا نەتيجەدياردانەك

ئى تەمرىنەيل وەرزشىسى سال ئەراى ئەو كەسەيلەوەرزش ئەكەن عومريان زياگ ئەدى، وە رى كرنىش ئەراى ماوەنىم سەعات لەرووژەگەئەراى تەندورستى و زىنگى دل فرەخاسە.

* خواردن ئاو ئەنار چاودىرى يا حمايەت لەسەكتەى دە ماغى ئەكاد : ئەگەر رووژانەكەمى ئاو ئەنار بىخون ئەراى نەرمى رەگەيلدان فرەخاسە، چوین نايلى رەگەيلدان هەشكەو بىد وە خاتر دەولەمەنىي وەجەم گەورايگ لەو مەوادەيل دژە ئەكسەدەبوين ك لەوەرادر ئەكسەدەى چەورىەيل ئەوسيد ئەوسەبەب هەشكى رەگەيلە.

* پەتاتەنەجات ئايمەلەزەردى رەنگ روى ئەدا : وەخاتر يەك ئى پەتاتەنسىبەت بەرزيگ لەفيتامين سى ھالەتى ك يەيش سەراچاويگەئەراى رەھەتى پووس يا بەشەرە. وەى خاترەخاسترەكەئەگەر پووس روى و مل وە كوتى پەتاتە تازەبەسپرەيد و دوياجار وە

ئەسەرد روى بشوورىەيد چوین يەزىنگى و چالاكىي ئەيەريدەو .

* گەزەر چارسەر بەرزبوين كۆليستۆل ئەكاد: ئەگەر ئايم رووژانەگەزەر بكونلى و بخواد نزيكەى ۱۱ % لە نىسبەت ئەو كۆليستۆل خراولەلەشى كەمەو ئەكرەيدە. چوین ئەو ئەلياڤەك ھا لە ناوى وە تايبەت ك تاوياگە

لەلخوئى سەبەب ئى ئاكام يا نەتيجەى خاسەسە. و ئەگەر ئەراى بيس دەقيقتە چەور رويدان وە ئاو گەزەر بکەن پووس يا بەشەرەى ساف وچوانىگ راس ئەكەن، و ئەگەريش شەوەكيان وە ميهەرزوآن ئاو گەزەر بىخون لەزەردى روى نەجاتدان ئەدا وپاك چەوويىلدان ئەكاد و بريقە فيشترەكيگ ئەدا وەپى.

* زرات كوليگ ئەراى دل فرەخاسەچوین چاودىرى يا حمايەتى ئەكاد : زرات كوليگ يا برژياگ ئەراى تەندورستى فرەفايدەدېرى لەوەر ئەو مادەيل خوراكيەكەھالەتى ، ك يەيش دەسەمەيت ئەدا وەمل كەمەوكردن ھەرەشەوخەتەر تويش ھاتن وە نەخوئەشەيل دل و سەرەتانی .

لە وەختيگ پېرووزبايى لەيەكيگ كەيم و لەل پرسیم ناو منالەگەد چەس، جواوگەى ورمەن ئەكا، ئويشىگ : ناو منالەگەم ناو ئاويگەلە رووژەلات كوردستان يا جەولەيگەلەباكوور كوردستان يا ناو شاريگەلەفلانەشوون لە كوردستان، يەيش لەوختيگ نەلە نەخشەى كوردستان زانيگ و نەيش پرسیار لەخەلك و شارەزايەيل ئەو بەشەيلەكردگە، دوينيم نەئى جوورەناويگ ھەس و نەيش ئى جوورەجەولەيگ لە كوردستان .

ئەيسەمۆديليگ تر يا باويگ تر پەيا بويە، ك لەى رووژەيلەناوئەيلىگ

تويەنيم قانجاز لەليان بکەيم. تويەنيم بويشىم: يەكم كەسيگ ك ناو دویتە و كور كوردى نويساگە، ئەويش مامۆستا (بەشير موشير) لە(سپارەى ھەڤيەرسى)، ئەو ناوئەيلەك لەورا ھەس ھەرچەنى دروسكرياگيش لەتى بووگ وەل گشت ئەو ناوئەيلەھەر رەسەنن و لەتاريخ و لەناو كويەو شوونەيل كوردستانەوھېريانە. وەل ئەوئەيشا مامۆستا (گيو موكرىانى) كتاويگ لەى باوئەتەوھېريگ لە ژير ناوئەيشان (ناو كوردى) و بېگو ما ن ناوئەيلىگ كوردى رەسەن گرتەسەخوئى و خيزانەيلىش تويەنن نەف لەل بکەن.

ئەمجا لە دياردەيل چەفت ئى

سەردەمەئەوسەك شۆڤينيستەيل و لات سووريا لە وەخت خوئى بريار يا قەرايگ بى رەحمانەئەرا مللەت كورد ژير ساپەى دەولەتەگەيان دەرکردوين ك ناوى ناعەرەبى قەيەغەس لەو و لاتە، وەو مەعنا ئەو ناوئەگەر عەرەبى نەوگ قەيەغەسە و نيهوگ بنريەيگ،

ئەمجا بريارەگەتەنيا رى داويگەمەردم ئەرمەنەيل ناو خوئىيانى بنەنەقەى منالەيلىانەو. وەل يەكيگ لەقسەيل خوئى ئەو سەردەمەئەوسەك

رەحمەتى (عوسمان حاجۆ)

ك ئەفسەر بوى، ناو كوريجى ناويگە(خۆشناو).

ئەمجا وەختى چويگ ئەرا دايرەى تۆمار يا تەسجىل،

وتوينە پى : قوربان ئى ناوئەيەغەس، ئەويش وتويگ

ھويچ كيشەيگ نيهو ناويگ عەرەبى نەمەقەيەو، ئەوانيش

وتوين فەرموو ، يەيش وتويگ (رووسەم)، دى كابرارى

گيل تۆماركەريش وتويگ فرەخاسەو ناو

رووسەم ئەراى نويساويگ .

عزەدين

چوین عومر بهیده سر؟

ماجد سوېره مېړی

خومنه وارډیل نه زیز !!

له کله پوور نه ته وایه تی کوردی خودمان یه ی مه سله ت فره خوڅ و مه عناداریگ هس ټویشی: کم بژیه و کله بژیه... بهلی نه زیزیل وهختی خوداوهند کهریم نادمیزاد وه جووړیگ خهلق کرد وپرېگ له سیفته یل خوهی داپی تا وه گشت سه ربهرزی و سه روهریگه وه بتویه نی ئی بان زهوییه ټاوه دانه و بکه ی و وه هاوکاری هاوړه گزه یلی کوومه لگای ټنسانی وه شیوه ی جوانیگ بینا بکه ی و بنه ما و بنه رته یل بهرز و بلین په خشه و بکه ی ټهرا ره سین وه و نامانجه یله ک هووکار ټه وه بوی خوداوهند کهریم نادمیزاد بکه یگه خهلیفه ی خوهی له سر زه مین.

وهلی له ی دنیا فره کهس له ودر خاتر چن سالیگ ژبان له ی دونه یی وه کهس نه مه نیه دیری هرچی بنه ما و بنه رته یل بهرزه نه یگه ژیر پا و داوای چشته یلی که ی ک وه پی ره او نیبه و ټه و تابلوی شیرینه ک بایه ته ژبان پرازنیده و پر که ی له رهنه گیل سیه و ناساز و ټه و تام و بووه ک ټهرا وههار عومر نادمیزاد دروس کریاس پر له بووگه نی که ی... وهلی ئی کاره گ کریه ی چ ټه سل و ټه ساسی دیری له روی تاریخی و فره ه نگی کوومه لایه تی؟ نایا ئی چشته وژار خود ټنسانه تاگه ر هیزمیلیگ له خوهی زووردارتر هس ک گالی دن ټهرا گرتن ئی ریه و نایا چ چشتیگ جوور قه له م تهراش نی شی تهراش قه لرنه گیل ژبان که یگ تا نادمیزاد بتویه نی وه شیوه ی جوانیگ تابلوی ژبان پر بکه ی له رهنه گیل گهش و رووشنا؟ پرساریگه شایسته ی ټه وه سه که می وه پی بچیمنه خودمانه و بچیمنه فکری... زیاتر له سر ئی باسه نیه چیمن، ټه وه گ سه ردان باریمنه ژان و ته نییا ټهرا خوڅی ئی داستان ده سکرده ټه رادان باس که یمن ک مایه ی فکروکردنه و لایه ن بویچگیگ له ی مه سه له شیوه که یگ ټهرا ټه و که سه ک توایگ خاستر له مه مه ر ژبان بره سیده... وهلی نه بایه د بکه یه ی مال له بان خودمان و ټیوه ییش له لای خودمانه و که میگ ټه مه سه له وه دید و ټه رای چوین خودمان شیوه بکه ین!!!

ټی داستانه ټویشی: خوداوهند کهریم ودرج له وه خهلق نادمیزاد بکه یگ چن گیانداریگ خهلق کرد، ک یکه میان "خهر" بوی و وهختی خه رگه خهلق کرد و ته پی: تو خه رید و هه ر له سیای سالهانه و تا خودرټاوا وه بی هچان کار که ید و بارډیل قورس قورس وه کوول کیشید و خواردنه گه دیش هه ر جویه ی هسکه و هویچ

ده سی پیانگه تی

به همهن قهره داغی

ده سی پیانگه تی

نیوارانه رووژی بی

بی وهخت و بی رهن

م بییم و خوا و بولیزه ی ناگر ته مشای ته ر تو له گیانم

له دهس خوا سیفی دیم و ناو تو وه بان ټه و سیفه

و تم خوا

ټه ی ناوه گه رمای گیانم گرده ی و

جوانی جوانه و که ی وه بالام

ټه ی ناوه

کووله که ی مینیان منه

ټه ی ناوه

شیره وه هاره گیانه منه

ټه ی ناوه ...

خوا دهس پیانگی دا وه ده سمه و

ک سایه ی بالات وه بان سه رما سه وز بیلی

ک ...

سی سانه ټه و نیوارانه رووژه دویرم و

هه لا هه ر بولیزه ی ناگر ته مشای ته ر تو

وه گیانم سه وزه

له دهس خوا سیفی دوینم و ناو تو وه بان ټه و سیفه

بیله با بچم پوف بکه م

له شوعله ی پیانگه تی هه رچی پیانگه

زیردکی وه پید نیه وه خشم، وهلی عومر دریزگی دمه پید و تا په نجا سال ژیهید... خه رگه ییش وت : خودایا قه بووله وه ټه مر و قهرماند و، بوومه خه ر، وهلی په نجا سال عومر فره فرس، به شکم بکه یه ی بیس سال ... خوداوهند کهریمیش وت قه ی نیه که ی... ټینجا خوداوهند کهریم سگ خهلق کرد و وته پی : تو سه گید و بویده پاسه وان ماله یل نادمیزاد و بویده خاسترین رهیقی و خواردندیش پاشمهنگ خوراک نادمیزاده و سی سال ژیهید... سه گیش وت: خودایا سی سال فرس به شکم بکه یه ی پانزه سال ... خوداوهند داواکاری سه گیش قه بوول کرد... ټینجا هات مهیموون خهلق کرد و وته پی : تو مهیموونید، له ی لق دار ودره و ټه و لق په ریده وه و قونته قونت و سپایکه که ید تا مه ردم بکه یه دهنگه و ، بیس سال عومر وه خشمه پید... مهیموونیش وت: خودایا بیس سال فرس بکه رده ی ده سال ټه رام... خوداوهندیش وه ی چشته قه بوول کرد....

ټینجا نووره هاته بان خهلق کردن نادمیزاد... وهختی نادمیزاد خهلق کرد و ته پی : تو نادمیزادید ، تو له گشت مه خلوقیگ بان ئی زهوییه زیردکتید، و ئی زیردکیه وه کار تیه رید ټهرا ټه وه گ بویده گه ورا و ټاغای هه رچی گیانداره، و دهس نه یه د بان ته مام دنیا، و بیس سال عومر وه خشمه پید... نادمیزادیش وت: خودایا بوومه نادمیزاد وه و زیردکیه و ته نییا بیس عومر وه خشیده پیم؟! رجا له لید که م ټه و سی سانه ک خه ر نه تواسته ی وهلی ټه و پانزه ساله ک سه گ نه تواسته ی و ټه و ده ساله ک مهیموون نه تواسته ی گشتی جهمه و بکه و به ریه انه پیم ...

خوداوهند کهریم داواکاریه که ی نادمیزاد جیوه چی کرد... هه له وساو ده ی نادمیزاد تا بیس سالن وهک نادمیزاد ژیه یگ تا ژن خوازیگ ، ټینجا سی سال جویر خه ر رنج کیشیگ و هه ر له شه وهکی تا نیواره خه ریک کار کردن و کوول کیشانه... ټینجا وهختی مناله یلی گه ورا بوون پانزه سال جویر سه گ خه ریک پاسه وانی ماله، و نان له و پاشمهنگه خودیگ ک ټه واکانتر دهنه ی دهسیه وه و ، وهختی خانه نشین بووگ و چووگه سه رانه ی پیری دایم خه ریک ټه ی مال ټه و مال گردنه و له لای ټه ی کوو ټهرا لای ټه و کوو یا له مال ئی دویه ت ودره و مال ټه و دویه ت جویر مهیموون و دایم خه ریک فه ن و فیت و گه مه کردنه تا کورهرزا و دویه ته رزایه یلی بکه یگه خهنگه و نه وهگ له و ماله یله قاوی بیه ن!!!

